

Dalis Queens apskrityje (N. Y.)	\$10.00
Kanadoje	\$10.00
Kitur užsienyje	\$12.00
Jungtinėse Valstijose	\$9.00
Pavienio egzemp. kaina 10 centų	

KRISLAI

Lūdnos, bet brangios atmintys.
Mirusių draugų kaimelyje.
Veiklos keliu.
Susimildami, draugai!

Rašo A. Bimba

► Praėjusios savaitės pabaigoje dar kartą buvau lėktuvu nuskrėdęs į Lewiston - Auburn, Me. Antradienį buvo graži diena.

Mūsų veikėja ir korespondentė Ona Apšėgienė man sako: "Važiokime aplankyti laisviečius!"

"Gerai," sakau, "traukime." Ir atsidūrėme Oak Hill kapinėse. Kapinės gražioje vietoje, ant gražios kalnelio. Nuo jo toli matosi visa apylinkė.

Ir prasideda mūsų vizitas pas draugus.

Pirmiausiai sustojome prie kapo Prano Apšėgo, to buvusio malonaus draugo, karšto laisviečio. Jis mirė 1958 metų liepos 8 d. Jis amžinai išsilašavo dukrelės Betty, kuri mirė dar mažytėje būdamas 1940 m. sausio 12 d. Ona sako: "O čia, va, ir aš amžinai atsigulsiu." Ant kapo gražus, įspūdingas antkapis.

Einam toliau. Va kapas buvusio didžio "Laisvės" patrioto korespondento Petro Vizbalo. Jis mirė irgi pernai gegužės 14 d. Ant jo kapo irgi nors kuklus, bet gražus antkapis.

Kiek atokiau išsilašavo buvusio laisvietis ir korespondentas Jonas Liaudanskas, kuris mirė 1946 metų lapkričio 19 d.

O antai kapas Aleksandro Kaulakio, mirusio 1957 m. geg. 16 d., kuris išsilašavo savo žmonos, mirusios 1949 m. bal. 4 d. Ten pat kapas buvusio nuosirdaus laisviečio Kazimiero Selomono, kuris mirė 1947 m. liepos 1 d. Netoliese išsilašavo Kazimieras Martinkus, miręs pernai, ir ten pat randasi kapas Jono Naujoko, mirusio 1938 m. birželio 20 d.

Prieiname prie kapo Alfonso Lauciaus ir Juzės Laucienės — Juzė mirė 1957 m. gegužės 7 d., o Alfonsas lapkričio 18 d. Kitoje vietoje išsilaš dar tik pernai miręs Jonas Kanisauškas.

O štai kapas Simano Antanaičio, to vieno iš pačių įžymiausių darbininkiškos spaudos palaikytojų ir rėmėjų, mirusio 1951 metais. Ir didžiausias liūdnumas užgulė man širdį. Simanas mirdamas palikęs daug pinigų, bet nespėjęs prieš mirtį palikti testamentą. Pinigus susigraibė piktos valios žiaurūs žmonės. Tie begėdžiai net mažiausio akmeninio antkapelio Simanui nepastatė!

Visų čia paminėtų brangiųjų draugų nebėra gyvųjų tarp. Jie sudaro pusėtinai laisviečių kaimelį gražioje Oak Hill kapinėse. Juos prisimena ir aplanki jų gimines ir draugai. Ir man juos aplankius daug, daug gimė prisiminimų — liūdny, bet brangių prisiminimų. Visus juos pažinau, su kai kuriais jų teko daug darbininkiško judėjimo reikalų turėti.

Bet Auburno Oak Hill kapinėse nėra vienatinės kapinės, kuriose amžinai išsilaš mūsų brangieji draugai. Panašius (Tąsa 6-ame pusl.)

Amerikos generol. už armijų pasitraukimą iš Vokietijos

Bonna. — Jungtinių Valstijų generalas Clyde D. Eddlemanas pasisakė už Vak. armijų ištraukimą iš Vakarinės Vokietijos. Eddlemanas yra Jungtinių Valstijų armijos komandierius Vak. Vokietijoje ir išvien su JAV aviacijos viršininku atsakomingas už okupuotos Vokietijos apgynimą.

Generolas sako, kad Vakarai nieko nenustotų, jeigu Anglijos, Francūzijos ir Jungtinių Valstijų armijos pasitrauktų į vakarus už Reino upės, kada tuo pat metu Tarybų Sąjungos armijos pasitrauktų iš Rytinės Vokietijos.

Jis dėsto iš karinio taško, nes tuo pat metu Vakarinėje Vokietijoje pasilikti vokiečių armija, kuri yra geriausia NATO kariuonė jėgų dalis, o "reikalui esant" į kelias valandas vėl galėtų per Reina sugrįžti angli, francūzų ir amerikiečių armijos.

Šis generolo Eddlemano pasisakymas yra beveik toks pat, kaip vėlesniu laikais siūlo Anglijos vyriausybė.

Spaudos atstovai daro išvadą, kad generolas Eddlemanas padarė pareiškimą pasakydamas ne tik savo mintį, bet prisilaikydamas ir prezidento Eisenhowerio pareiškimą, kuris neseniai sakė, kad jeigu dėl Berlyno kiltų karas, tai Vakarai įvestų ne sausumos jėgų pagalbą, bet atominėmis bombomis.

Washingtono tuojau reagojo ir generolo Eddlemano pareiškimą. Valstybės departamento žmonės sako, kad dabar dar negali būti nei kalbos apie Vakarų armijų ištraukimą už Reino upės. Bet kol kas dar nėra aišku, ar tai yra toks susitarimas, ar tik diplomatinė priedanga atsidarant užsienio ministrų konferencijai.

Anglai jau neprimia Amerikos pastabų

Londonas. — Jungt. Valstijų valdininkai ir spauda daro pastabų, būk "anglai per minkšti" derybose su Tarybų Sąjunga.

Anglai šias pastabas atmeta. Macmillano valdžios žmonės sako, kad amerikiečių priekaištai yra neteisingi ir be pagrindo.

Anglų buvusio ambasadorius Maskvoje W. Hayter rašo: "Kada nors gi abi pusės turi surasti santykiavimo politiką palaikymui taikos Europoje ir visame pasaulyje".

Turkijoje vėl auga masinis sąjūdis

Ankara. — Nors Turkijos vyriausybė palaiko kietą cenzūrą, bet vis daugiau darosi aišku, kad auga masinis nepasitenkinimas. Kiekviename didesniame mieste įvyksta demonstracijų ir susirėmimų.

Mandereso valdžia žiauriai persekioja ne vien komunistus, darbo unijas, bet ir buvusio prezidento Inonu šalininkus.

Jungtinės Valstijos kiekvienais metais suteikia Turkijai apie \$500,000,000 pagalbą, bet apsiginklavimas tą suėda. Darbininkų ir valstiečių vargai auga, o kartu auga ir nepasitenkinimas.

Township, N. J. — Šešių vaikų motina Ruth Staples, 32 metų amžiaus, du savo mažiausius vaikus, Mary, 2 metų ir M. Edwardą, 3-ju, maudynėje nuskandino.

Jakarta. — Indonezija ir Jugoslavija padidins savo prekybą.

Kodėl susirūpino dėl Kuwaito?

Washingtonas. — Komerčinė spauda pilna spėjimų apie Kuwaitą, jį ten laukia "komunistų sukilimo".

Kuwaitas yra 5,800 kvadratinė mylių plotu valstybė su 250,000 gyventojų prie Persijos užlajos. Ją formaliai valdo karaliukas — šeikas Abdul el-Salem el-Sabbah, bet tikrumoje, tai anglų ir amerikiečių Kuwait Oil Co.

Kuwaitas yra labai turtingas žibalų. Į vieną dieną ten gaunama ne mažiau 1,150,000 statinių aliejaus (kiekviena po 48 galionus). Už aliejų pelnus dabar dalinasi pusiau Kuwait Oil Co. ir tas karaliukas. Per metus jis gauna apie \$400,000,000.

"SPUTNIKAS III" JAU 1-RIU METŲ SENUMO

Moskva. — 1958 m. gegužės 15 d. tarybiniai mokslininkai iššovė į erdvę "Sputniką II". Iki šių metų gegužės 8 dienos jis apskrido aplinkui žemę 5,000 kartų atlikdamas 141,414,000 mylių kelionę.

Pradžioje "Sputnikas III" skraidė 1,156 mylių atstojame žemės ir apskridimui jam imdavo 105.9 minutės laiko. Dabar jis yra arčiau žemės, būtent 790 mylių, ir žemę apskrenda per 99 minutes.

Washingtonas. — Jungtinės Valstijos Argentinai duos \$350,000,000 pagalbą.

Washingtonas. — T. S. Gates, karinio laivyno sekretorius, gąsdino Senato komitetą tarybiniais submariniais ir reikalavo laivynui dar daugiau pinigų.

Jau atsidarė labai svarbi konferencija

Geneva. — Pirmadienį, gegužės 11 d., atsidarė Anglijos, Francūzijos, Jungtinių Valstijų ir Tarybų Sąjungos užsienio ministrų konferencija. Yra 1,015 korespondentų, radijo ir televizijos atstovų. Daugiausia korespondentų yra iš Jungtinių Valstijų, Anglijos ir Tarybų Sąjungos.

Atvykę užsienio ministrai davė spaudos atstovams pareiškimus, ir iš jų jau galima suprasti, kad konferencija atsidaro prie didelių skirtumų.

Tarybų Sąjungos užsienio ministras Gromyko sakė, kad TSRS deda visas pastangas sušvelninti tarpautinius santykius ir išsaugoti taiką. Jis sakė, Tarybų Sąjunga griežtai stovi

už padarymą taikos su Vokietijomis ir ištraukimą okupacijos armijų iš Berlyno. Gromyko reikalauja, kad į užsienio ministrų konferencija lygiomis teisėmis būtų priimtos abi Vokietijos.

Anglijos užsienio ministras Selwyn Lloyd ir Jungtinių Valstijų Valstybės sekretorius C. A. Herteris pareiškė, kad jiems nepriimtinos TSRS sąlygos Vokietijų reikale. Francūzijos užsienio ministras M. Couve de Murville labai išdžiū kalbėjo prieš TSRS poziciją. Maskvoje per radiją jo kalbą apibūdino kaip pastangas ardyti konferenciją dar ją neprasidėjus.

Vilniaus radijo pranešimai

Geg. 7. — Šiandien Tarybų Sąjungoje minėta radijo diena. Atžymėta, kad dabar jau virš 50 milijonų radijo priimtuvų veikia Tarybų Sąjungoje. Lietuvoje taipgi radijo diena minėta. Lietuvoje šiuo metu gaminami radijo aparatai.

Dabar Lietuvoje smarkiai sodinami miškai.

Konservuotas maistas Lietuvoje gaminamas visu markumu. Nemažai maisto įmonių tam darbu naudojami.

Geg. 8. — Vilniuje įvyko radijo aparatų paroda, kurioje buvo rodomi Lietuvos daryti aparatai.

Automatinės valgyklės steigiamos ne tik Vilniuje, bet ir kituose miestuose. Beveik visas darbas jose mechanizuotas.

T. Lietuvos knygų rūmai buvo įsteigti 1945 m. Per 14 metų tie rūmai atliko daug darbo. Išleista nemažai leidinių ir valstybinė bibliografija. Dabar baigiama ruošti kitą bibliografiją dviejuose tomuose.

Streikuoja šešių ligoninių tarnautojai-darbininkai

Jau beveik savaitę, kai New Yorke streikuoja šešių ligoninių darbininkai (tarnautojai). Streikui vadovauja Retail Drug Employees unijos 1199 lokalas.

Unijos vadai sako, kad Beth Israel, Brooklyn Jewish, Mount Sinai ir dar trijų kitų ligoninių savininkai atsisako pripažinti uniją.

Darbininkai pikietuoja ligonines su plakatais: "Mes negalime pragyventi už \$32.50 savaitinę algą..." "Miesto vyriausybė leidžia mokėti didesnes algas" ir panašiais.

Ligoninių savininkai tvirtina, kad apart minėtos unijos būk dar kitos dvi siūlosi darbininkus atstovauti. Jie apeliuoja į publiką keldami sentimentą prieš streikuojančius darbininkus, kad jie "nepasigaili nei sergančių", deda pavelskus ir komercinę spaudą, kurie nutraukti, kai patys ligoniai yra priversti valyti savo kamburius ir tt.

Mount Sinai ligoninės vedėjas L. Jacobson tvirtina, kad jo ligoninėje streikan

Vakarinio Berlyno gamyba laikosi tik ant dolerių

Berlynas. — "Šio miesto žmonės nuolatos gyvena baimėje", rašo "N. Y. Times" korespondentas S. L. Sulzbergeris. Bet jis, kaip ir jo atstovaujamas laikraštis, pasakoja, būk berlyniečiai "pasiryžę viską pergyventi".

Kitaip apie vakarinio Berlyno padėtį rašo Associated Press ekonominių reikalų specialistas Sam Dawsonas. Jis sako, kad dabartinė padėtis jau uždavė didelį smūgį bižnui.

Dawsonas rudo, kad laike karo Berlyno industrija buvo labai sunaikinta. Per dvi savaites tarybiniai kariniai kovoję ne tik už kiekvieną gatvę, bet ir namą.

Kada vakariniame Berlyne po karo pasiliko angli, francūzai ir amerikiečiai, Jungtinės Valstijos nesigailėjo pinigų industrijos atsteigimui. Jos norėjo parodyti, kad kapitalistinė

santvarka "yra geresnė už socialistinę". Todėl didelė dalis fabriku priklauso vakarinio Berlyno valdžiai, o dalis amerikiečiams kapitalistams.

Buvo susirūpinta, kur dėti pagamintas prekes. Bet Jungtinės Valstijos pasirūpino, kad Vakarų Vokietijoje būtų joms rinkos. Todėl iš vakarinio Berlyno 62 procentus prekių išveža į Vakarinę Vokietiją.

Bet štai vėl prasidėjo nesutikimai Berlyno reikalais ir tas uždavė smūgį gamybai. Privatiniai fabrikančiai susirūpino dėl savo turto. Jau daugelis iš jų pasistengė pinigus parkelti į Vakarų Europos bankus. Nemažas skaičius fabrikančių iškraustytų iš Berlyno ir fabrikus, jeigu tik jiems gelbėtų Vakarų okupantai. "Vakarinio Berlyno bankininkai ir industrialistai labai nervuojasi", rašo Dawsonas.

"Demokratija," bet jos nėra negrams

Washingtonas. — "Pietiečiai labai gudriai apeina negrų rasę balsavimo laiku ir teismuose", rašo korespondentas A. Lewis. Jie įvedė sistemą, kad balsuoti gali tik tie, kurie turi nejudinamą nuosavybę, arba reikalingą sumą pinigų bankuose.

Kadangi negrai žiauriai išnaudojami, tai jie neturi ir todėl negali balsuoti. Mississippi valstijoje 1950 metais galinčių balsuoti, pagal amžių (virš 21 metų) buvo 710,670 baltųjų ir 497,354 negrai. Bet negrų balsavo tik keli tuzinai.

Teismuose "juris" narius renka iš balsavimams registruotų, todėl negrai negali patekti į "jury" narius, nes jie nėra balsavusių suraše.

"Bukime draugės," sako Kinija

Pekinas. — "Liaudies dienraštis" pateikė ilgą straipsnį apie buvusį sukilimą Tibete ir Indijos poziciją. Dienraštis rašo, kad yra neginčijamas faktas, jog sukilimą organizavo Vakarų imperialistai, Čiang Kai-sėkas ir tūli Indijos nacionalistai.

Dienraštis rašo, kad Kinija nesikiša į Indijos vidaus reikalus, to nori ir nuo Indijos. Jis nurodo, kad iš Kinijos pusės nebuvo jokio pavojaus Indijai ir jo nėra.

Maskva. — Generolas A. Blagonravovas, raketų specialistas, sako, kad būtų naudingiau, jeigu erdvių užkariavimo raketas visu šalių mokslininkai bendrai gamintų.

Amerikoje labai mažėja studentai

Washingtonas. — Iš 223 inžinierijos mokyklų 151-nos vedėjai pareiškė, kad studentų skaičius sumažėjo. 1958 metais inžinierijos mokyklas lankė 289,680 studentų, gi dabar beveik 3 nuosimėčiau mažiau. 1958 metais naujų studentų buvo tik 70,029, o 1957 — 78,757.

Vedėjai sako, kad ir lankantieji studentai rūpinasi, kaip bus su darbu, kada jie mokslą baigs. Daugelis iš studentų žino, kad jų sandraugai baigė mokslą, gavo diplomus, o paskui negalėjo gauti darbo.

Liaudies balsas ir Genevoje girdimas

Berlynas. — Šimtai tūkstančių laišku, telegramų ir atvirukų siunčiama į užsienio ministrų konferenciją Genevoje. Tiktai Chemnitzo miesto srityje buvo surinkta virš 800,000 parašų ant specialių laišku ir pasiusta į Genevą.

Liaudies reikalauja, kad Vakarų ministrai priimtų visoms šalims prieinamus ir realistinius Tarybų Sąjungos pasiūlymus. Pamačiau reikalavimų puikiai: Ištraukti svetimas armijas iš Berlyno, neutralizuoti Centrinę Europą ir uždrausti atominis ginklus.

New Yorkas. — Po savaitės svečiavimosi, W. Churchill išskrido į Angliją. Šį kartą jis atrodė pasenęs ir netvirtas.

Washingtonas. — Argentinai, Australija, Kanada, Francūzija ir JAV laikė konferenciją kviečių auginimo reikalais.

SUBSCRIPTION RATES

United States, per year	\$9.00	Canada and Brazil, per year	\$10.00
United States, per 6 months	\$5.00	Canada and Brazil, 6 months	\$5.50
Queens Co.	\$10.00 per year	Foreign countries, per year	\$12.00
Queens Co.	\$5.50 per six months	Foreign countries, 6 months	\$6.50

Ar visi žmonės Amerikoje prabangiai gyvena?

NESENIAI Eisenhowerio vyriausybė paskelbė, kad 1958 metais kiekvienai šeimai proporcingai pareina apie \$5,500 įplaukų. Balandžio 20 d. "News Week" žurnalas plačiau analizuoja tą įplaukų reikalą.

Pasirodo, kad 1958 metais Jungtinėse Valstijose algomis buvo išmokėta 338 milijonai dolerių. Kadangi šeimų buvo 54,300,000, tai algų išmoka kiekvienai šeimai po \$6,220. Atėmus federalinius įplaukų taksus, tai proporcija yra po \$5,610.

Mums sako: "Žiūrėkite, kaip Amerikoje žmonės prabangiai gyvena, nes šeimos metinės įplaukos, atėmus taksus, proporcingai yra \$5,610". Bet tas pat žurnalas atžymi sekamus faktus: 7,600,000 šeimų, arba 36 procentai visų jų skaičiaus, per metus turėjo įplaukų mažiau kaip po \$2,000. Antroji grupė, 13 procentų šeimų, turėjo 34 procentus algų. Trečioji grupė, apie 45 procentai šeimų, turėjo nuo \$2,000 iki \$4,000 įplaukų. Gi 5 procentai šeimų turėjo net 20 procentų visų algų.

Ką mes matome iš tų atskaitų? Matome, kad 5 šeimos iš kiekvieno 100 skaičiaus gavo virš 67 milijonus dolerių algų, arba vieną penktadalį visų algų! Tai visoki brangiai apmokami valdininkai, fabriku ir dirbtuvių vedėjai, komercinės spaudos redaktoriai, filmų artistai ir tt.

Tuo pat kartu matome, kad 36 šeimos iš kiekvieno šimto turėjo mažiau kaip \$2,000 metinių įplaukų. Kad taip yra, tai patvirtino ir patsai prezidentas prieš keletis metus. Tada demokratai pasiūlė, kad visi tie, kurie per metus gauna tik iki \$1,000 įplaukų, būtų paliuosuoti nuo federalinių taksų. Eisenhoweris kietai prieš tai išstojo ir sakė, jeigu toks įstatymas būtų priimtas, tai apie 25% Amerikos žmonių nemokėtų įplaukų taksų ir nuo to nukentėtų valstybės biudžetas.

Kaip žinome, dabar kiekvienas gaunąs algą turi nuo federalinių taksų paliuosavimą tik ant 600 sau ir tik ant \$600 kiekvienam jo užlaikomam šeimos nariui.

Kas dabar gali už \$600 žmoniškai, prabangiai per metus pragyventi, tai yra, įsigyti maistą, drabužį, pastogę ir kitas būtiniausias gyvenimui reikmenis?

Kaip galima kalbėti apie prabangų žmonių gyvenimą, kada 36 nuosimčiai šeimų turi mažiau \$2,000 metinių įplaukų?

O ką kalbėti apie 6,000,000 bedarbių ir jų šeimas! Ką kalbėti apie milijonus senelių, kurie neturi taupinių ir turi gyventi vien iš senatvės pensijos? O kaip su milijonais žmonių, kurie negauna nei nedarbo apdraudos, nei senatvės pensijos?

Suprantama, kad Jungtinių Valstijų gyventojai geriau gyvena, negu tų šalių, kurias taip baisiai nuterėjo pasauliniai karai. Aišku, kad mūsų šalyje nėra stokos nei maisto, nei drabužių, nei kitų reikmenų. Jų yra daug ir didelis pasirinkimas, bet ar visiems jie lygiai prieinami? Ar gi ne aišku, kad vienas yra gyvenimas tų šeimų, kurios per metus turi desėtkus ar net šimtus tūkstančių dolerių įplaukų, ir visai kitas tų, kurių įplaukos nesiekia \$2,000?

Mes galime tik pasidžiaugti tais atsiekimais iki kurių laipsnio pakilo mūsų šalis, bet jau vien tik kalbėti, girtis ir nesiskaityti su milijonų žmonių nedatekliais ir vargais, tai nepatinka. Tie, kurie užsimerkia ir nemato mūsų šalyje žmonių vargų ir nedateklių, jiems labai tinka lietuvių patarlė: "Sotus alkanu neužjaučia."

Laisvės reikalai

MES GALIME tik pasidžiaugti ir padėkoti draugams ir draugams, kad vieni energingai stoji darban rinkdami aukas ant blankų, o kiti nuosirdžiai aukoja į Laisvės perkėlimo fondą.

Jau arti \$3,000 aukų sukelta, tai didesnė pusė. Bet visada pirmesnė dalis greičiau suplaukia, nes aktyvas patsai pirmutinis ateina savo laikraščių targon. Reikia su ta pat energija dirbuotis, kad sukeltume ir antrąją dalį.

Jeigu sukelsime minėtą fondą greičiau ir didesnį, tai tik parodys mūsų visų pastangas išlaikyti laikraštį ir padėgti priedines jo išlaidas. O jų bus daug daugiau, kaip buvo manyta. Pareikalauš daug pinigų mašinų ne tik perkėlimas į naują vietą, bet ir jų įrengimas naujoje vietoje.

Jau turime patyrimo iš pirmesnio persikėlimo, kad kol mašinos stovėjo vietoje, jos gerai dirbo. Bet kai jos buvo išrinktos, reikėjo per naują jas surinkti, pasirodė, kad daug dalių nusinešiojusios, reikėjo jas naujomis pakeisti. Taip bus ir dabar. Taigi, draugai ir draugai, dirbkime, kad sukėlus reikalingą fondą laiku!

Los Angeles, Calif.—Cicilija Washingtonas. — Valstybės sekretorius Herteris sakė, kad lai Amerikos žmonės nelaukia greito "šaltojo karo" pasibaigimo.

DAR APIE TIBETĄ

Nors Laisvėje apie Tibetą jau buvo rašyta plotoškai, tačiau dedame dar vieną apie tą kraštą straipsnį, parašytą V. Vėlono. Šis idomus straipsnis tilpo Vilniaus "Tiesoje" — Red.

Tibetas — nacionalinė autonominė Kinijos sritis šalies vakaruose. Seniausios žinios apie šį kraštą randamos tik Kinijos metraščiuose. Europa pirmą kartą apie jį išgirdo tik XIII a. Dėl ilgamažio dvasininkijos ir feodalų viešpatavimo Tibetas yra baisiai atsilkęs ekonominiu bei kultūrinio atžvilgiu.

Vienamė didžiausių Tibe- to vienuolynų įtaisyta masvyvi granito plokštė, išraižyta keistais rašmenimis. Tai Sutartis, kurią prieš 11 amžių sudarė Kinijos imperatorius ir Tibe- to karalius. Plokštė ir rašmenys — brangi kiekvieno tibetiečio relikvija: ji liudija apie tūkstantmetį dviejų tautų draugystę. Ne kartą Kinijos kariai liejo savo kraują, gindami Tibetą nuo visokių priešų. Ne kartą Kinijos gydytojai, rizikuodami savo gyvybe, gelbėjo istisus Tibe- to rajonus nuo baisių epidemijų.

Kol visoje Kinijoje šeiminkavo Vakarų imperialistai, net iki pat 1950 metų, kai visa žemyninė Kinija jau buvo išvaduota, Tibete vyravo viduramžiškų santykių, skurdas ir tamsa. Visa valdžia čia priklausė lamaitų dvasininkų vienuolių viršūnei ir feodalams. Jie valdė beveik visų dirbamąją žemę, ganųklas. Baisiame skurde skendėjo 75 proc. visų gyventojų — žemdirbių ir gyvulių augintojų. Neturėdami nei žemės, nei gyvulių, jie turėjo nuomoti sklypelius iš stambiųjų dvarininkų už rentą, kuri siekė 50—70 procentų išauginamo derliaus. Bėgdami nuo bado mirties, kaimiečiai danginosi ir negyvenamas krašto sritis ir net į užsienį, būtent — Indiją. Vien per keletis pirmuosius pokario metus savo tėvynę paliko 60—70 tūkstančių tibetiečių — beveik 5 procentai visų gyventojų.

Viliojo kolonizatorius

Tibetas — šis didelis kraštas Azijos centre — visada viliojo kolonizatorius. Imperialistai ne kartą mėgino nustatyti jame tiesioginį savo viešpatavimą. Dar XVIII a. pabaigoje Anglija bandė atplėsti Tibetą nuo Kinijos, o 1904 metais griebsi prieš Tibetą karinių veiksmų. Nors agresija tada sužlugdo, tačiau po kurio laiko anglams pasisekė prasiemelti į krašto ekonomiką. Antrojo pasaulinio karo metu ir ypač po karo į Tibetą ėmė skverbtis amerikinis imperializmas. Amerikiniai strategai puoselėjo planus panaudoti Tibetą kaip idealią aviacijos bazę kovoje prieš socializmą ir demokratizaciją Azijoje. Agresyvūs Jungtinių Amerikos Valstijų ir Anglijos veiksmai ypatingai suaktyvėjo po to, kai įsikūrė Kinijos Liaudies Respublika.

Amerikinis žvalgybininkas Amori de Renkuras 1949 metais aiškiai pareiškė: "Bet kuri stipri Vakarų šalis galės kontroliuoti Aziją, jeigu jai pasisektų įsteigti Tibeto kalnuose bazes, kurios bus ne tik vienos valandos skridimo at-

stumu nuo Delio ir 2—3 valandų skridimo atstumu nuo Čuncino, bet ir 800 mylių nuo Taškento ir 600 mylių nuo Alma-Atos.

Taigi, toji Vakarų šalis galės smogti juntamą smūgį klestintiems tarybiniams Vidurinės Azijos pramonės centrams..."

Visos imperialistų pastangos sukurti vadinamąjį "Didįjį Tibetą", tai yra atplėsti šį kraštą nuo visos žemyninės Kinijos ir paversti jį patogią bazę Azijai kontroliuoti, — gėdingai sužlugdo.

Bet imperialistai nenurimo. Po liaudies revoliucijos pergalės centriniuose Kinijos rajonuose valdantieji Amerikos ir Anglijos sluoksniai, susitarę su reikėinga Tibe- to viršūne, pradėjo karštingai ruoštis karui prieš Kinijos Liaudies Respubliką. Jie ėmė gausiai gabenti į Tibetą ginklus, amerikiniai ir angliškieji instruktoriai ėmė mokyti Tibeto armiją naujų kariavimo metodų.

Prašė talkos iš Kinijos

Patriotiškai nusiteikę tibetiečiai, matydami šiuos grėsmingus faktus, kreipėsi į Kinijos Liaudies vadavimo armiją skubios pagalbos. "Tibetiečių tautos vardu, — buvo pažymėta telegramoje Mao Cze-dunui ir Čžu-De, — prašome Jus tuojau atsiųsti kariuomenę Tibeto rajonui išvaduoti".

Centrinė Kinijos Liaudies vyriausybė 1950 metų spalio pradžioje įsakė savo armijai pradėti veiksmus Tibetui, vadinasi, paskutiniam šalies rajonui žemyne išvaduoti. Įveikdami didžiules gamtines kliūtis, Liaudies armijos kariai įžengė į Tibetą, kur juos džiaugsmingai sutiko krašto darbo žmonių masės. Savo išvaduojuos tibetiečiai meilingai ir pagarbiai vadino "cziseba" — "naujieji kinai".

1951 m. pavasarį vietiniai Tibe- to valdžios organai pradėjo derybas su Kinijos Liaudies Respublikos vyriausybe dėl priemonių Tibetui taikiai išvaduoti, o gegužės mėnesį draugiškoje aplinkoje buvo pasirašyta atitinkama sutartis.

Atsižvelgiant į socialinę-ekonominę vietinio gyvenimo sanklodą, sutartyje buvo numatyta, kad centrinė Kinijos vyriausybė laikinai nepakeis politinės sistemos, istoriškai susiklosčiusios Tibete, kad įvairių rangų valdininkai liks savo postuose, jeigu jie visiškai nutrauks savo ryšius su imperialistais ir gomindanu, nesabtuos liaudies valdžios priemonių Tibetui išvystyti.

Buvo numatyta Tibetui suteikti nacionalinės autonomijos teises.

Per 8-rius naujo gyvenimo metus Tibeto ekonominiame bei kultūriname gyvenime įvyko didžiulės permainos. Centrinė vyriausybė sutvarkė Tibete mokesčių sistemą, prekybą, Liaudies vadavimo armijos kariai nuo pat pirmų dienų kartu su vietiniais gyventojais ėmė čia tiesti kelius ir tiltus, artidirvonus, statyti gyvenamuosius namus, pramonės įmones, mokyti tibetiečius našiai tvarkyti savo ūkius. Tūkstantai tibetiečių — buvusių sklypininkų ir klajoklių — sėdo į pasaulietiškos mokyklos suola, susizadado nuolatinio darbo fabrikuose ir įstaigose, šimtai jaunųjų išvyko semtis žinių į Pekiną ir kitus šalies centrus.

Visas kraštas tarsi atgijo. Pavyzdžiui, Vakarų Tibete, kuris anksčiau beveik visai nebuvo gyvenamas, Kinijos Liaudies armijos kariai kartu su tibetiečiais pastatė daug trobesių, sukūrė gydymo įstaigų, mokyklų tinklą. Suartuose plėšiniuose

čia pradėta auginti daržoves ir kitas žemės kultūras; buvo įsteigti bandomieji ūkiai, kurių lankuose dirba tarybiniai ir vengriški traktoriai. 4,000 metrų aukšči, kalnuose išdygo nauji gyvenamieji punktai, kuriuos su kitais rajonais sujungė nauji plentai, vieškeliai.

Visa krašto liaudis džiaugėsi savo didžiais laimėjimais.

Bet kaip tik nuosirdi plačių Tibeto liaudies masių draugystė su didžiąja kinų tauta siutina vėdaus reakciją r užsienio imperialistams, gundo juos griebtis vis naujų mėginimų atplėsti kraštą nuo motinos tėvynės ir susigrąžinti senuosius laikus.

Apakėlių žygiai

Tačiau tokio žygio šiandien gali griebtis tik apakėliai, nenorientieji matyti, kad Liaudies Kinija yra neįveikiamas galūnas, kuris įstengia sutriuškinti bet kurią priešų avantiūrą.

Jaunystės dienų draugai

Jo gimimo 50 metų sukakties proga Lietuvos rašytoja Juozai Baltušis sveikino Rašytojų sąjungą, kitos organizacijos, pavieniai svarbūs asmenys. Čia paduodame įdomų ir širdingą sveikinimą, kurį jam prisituntė jaunystės draugas, paprastas darbo žmogus.

— Red.

Sveikas, Juozai!

Rodos, seniai čia mes leidom prie plūgo parduotas vasaras Paketurių kaime — Tu pas buožę Starkų, aš — pas Dauderį, o suėję vakarais, persimesdavom žodžiais apie samdinio bėdas ir vargus arba pakluonėm patraukdavom į kaimo vakarus. Ir še — Tu jau penkiasdešimtą savo gyvenimo pavasarį pažymi, o aš — į seštą dešimtį prieš ketvertą metelių išsikibau. Tad sveikinų, brave, brapug drauguži, per šį margą popieriaus lapelį su penkiasdešimtąja gimimo sukaktimi, tvirtai spaudžiu Tavo dešiniąją, kuri mūsų liaudies džiaugsmui ir pasididžiavimui moka ne tik tiesią vagą išvaryti ar dalgi laikyti, bet ir tarybinio Rašytojo plunksną valdo. Pasiskaitau Tavo knygas, ypač "Parduotas vasaras", ir pasidžiaugiu vaikams:

— Gerai žino Juozas mūsų gyvenimą, todėl ir jo knygoje kiekvienas žodis už širdies griebia. Teisingas knygas rašo.

Senatvė, Juozai, ne motina, nemeliela ji žmogui. Bet, žinai, nemainyčiau aš savo senatvės į jaunystę, kurią buožės purvais drabstė ir šunimis siundė. Tada buvau tik bernas, samdins, pastumdėlis. O dabar, Tarybų valdžios metais, aš — žmogus. Ir senatvė man nebaisi, nors jėgas ir sveikatą praeitis iščiūlė. Valdžia, kaip žinai, man pensiją paskyrė, vaikais irgi skūstis negaliu — padeda seniu. Kaip matai, ne veltui siekėm laisvės, ne veltui kovojom, ne veltui daug mūsų draugų žuvo... Samdinių dalia nebegresia nei mano vaikams, nei anūkams. Duktė Stasė ištekėjo, dirba kartu su savo vyru. Vyresnėlis mano Jonas Atlante silkes gauda, į vyresniuosius iškopė, sakosi, tralmeisteru tapęs. Antanas Tarybinėje Armijoje išvyko semtis žinių į Pekiną ir kitus šalies centrus.

Visas kraštas tarsi atgijo. Pavyzdžiui, Vakarų Tibete, kuris anksčiau beveik visai nebuvo gyvenamas, Kinijos Liaudies armijos kariai kartu su tibetiečiais pastatė daug trobesių, sukūrė gydymo įstaigų, mokyklų tinklą. Suartuose plėšiniuose

Toks likimas ištiko ir dabartinius maistininkus bei jų užsieninius globėjus. Iš 1 milijono 200 tūkstančių žmonių, gyvenančių Tibete, maisto organizatoriai vos sukrapštė savo gaujoms apie 20 tūkstančių banditų, kurie, tik susidūrę su Kinijos Liaudies armijos daliniais, dislokuotais Tibete, buvo visiškai sutriuškinti. 4,000 maistininkų pasidavė į nelaisvę, jų likučiai pasislėpė kalnuose, kur juos sėkmingai likviduoja, padedami tibetiečių-patriotų, Liaudies armijos daliniai.

Tibetiečių priežodis moko: "Kas nekopia į aukštus kalnus ir skardingas uolas, tas nepasiekia plačių lygumų." Tibetiečių tauta jau yra pasiekusi "placius lygumas." Petyš petin su visa savo laisvojos Tėvynės laudimi ji nenukrypsta žengia į savo šviesią ateitį.

D. Vilenas

senyvas amžius, Juozai. Kur bevažiuoju, kur benuo — susitinku senus draugus, ir kiekvienas jų didžiuojasi mūsų socialistinė valstybe. O ir kaip nesididžiuos! Anais laikais, kai mes augom, tai tekdavo nuo 8—9 metų eiti buožių bandą ganyti, o mūsų vaikams mokslus eina, gyvenimo šeiminkais tampa, ir niekas jų nestumdo, neišnaudoja.

Didžiuojusi Tavimi, savo jaunystės dienų draugu, ir aš, senas darbininkas. Žiūrėk, Juozai, ir atšventęs savo penkiasdešimtmetį, sparnų nenuleisk, kildar aukščiau, saugok savo talentingą plunksną, kad neatšiptų. Ir ne tik mano, o visų mūsų, kupiškėnų, priesakas Tau — gyvenk dar visą šimtą metų, pradžiugink mus naujomis puikiomis knygomis, kurios mokytų mūsų jaunimą vertinti didžiuosius liaudies iškovojuimus.

Tuo ir baigiu, brangus mano drauge. Lik sveikas, mano laiško aplankytas. Su pavasario saulėtom dienom!

Tavo jaunystės draugas, Petras Kadžiulis

Ištvėringi gyvūnai

Maža yra tokių gyvūnų, kurie be maisto ir vandens gali išbūti savaites. O štai Amūro krante nedidelis vėžlys išbadavo 3 mėnesius — birželį, liepos ir rugpjūtį. Tačiau šio vėžlio ištvėringumą smarkiai pralenkia jūrinių vėžlių gyvybingumas. Kai kurie jų gali pakelti net šešerių metų badą!

Vėžliai — gana keisti ir kartu įdomūs gyvūnai. Vienai jų sveria tik dešimtis gramų, o kiti daugiau kaip toną. Vėžliai — nykštukai ne didesni už degtukų dėžutę, o gigantų šarvai siekia iki dviejų metrų. Kai kurie, atrodo, gana nepaslinkūs šarvuočiai stebina savo greitumu bei judrumu. Tas pats Amūro vėžlys, pajutęs pavojų, smėliu bėga lėčiau už katę, o vandeniu nardo tiesiog žaižiška. Be to, jis be oro gali išbūti net 15 valandų.

Apie vėžlius sukurta nemaža legendų. Pavyzdžiui, Kinijoje kalbama, kad žalias vėžlys ant savo šarvo atnešė pirmuosius hieroglifus.

Londonas. — Mirė Malajos pusiasalio Jahore provincijos sultonas Abu Bakar, sulaukęs 85 metų.

Adenauerio rezignacija ir naujos galimybės

Agentūros ADN pranešimu, Vokietijos Komunistų partijos CK Pirmasis sekretorius Maksas Reimanas, duodamas interviu radijo stočiai "Deutscher Freiheitszender 904," pažymėjo, kad Adenaueriui pasitraukiant iš kancelerio posto, išnyksta pirmoji kliūtis, trukdanti pakeisti politinį Vakarų Vokietijos kursą.

Kaip pažymėjo Maksas Reimanas, Adenauerio iškėlimas kandidatu į Vakarų Vokietijos prezidento postą, iš esmės, patvirtino, kad jo politika patyrė nepasisekimą. Adenaueris turi pasitraukti dėl to, kad jo politika "iš jėgos pozicijos," revansistinis kursas į atomišką karą parodė, kokia beviltišką yra politika, pagrįsta priešiskumu Tarybų Sąjungai ir kitoms socialistinėms šalims. Dabar jo politika taip pat izoliuota nuo Vakarų valstybių, ypač Anglijos, ir vis labiau izoliuojama nuo įtakingų JAV sluoksnių.

Tarptautiniu mastu, o taip pat Federatyviniame Respublikoje, toliau kalbėjo M. Reimanas, didėja įtaka tos politikos, kurios tikslas mažinti įtampą, sureguliuoti esamus prieštaravimus derybomis, kurias surengti reikalauja Tarybų Sąjunga ir Vokietijos Demokratinė Respublika, taikos ir sveiko proto jėgos visame pasaulyje.

M. Reimanas pasakė, kad prieštaravimai krikščionių demokratų sąjungos (KDS/KSS) frakcijoje kilo dėl pastaraisiais mėnesiais vykstančių didelių Vakarų Vokietijos darbininkų klasių, valstiečių, vidurinio luomo, plačiųjų inteligentijos sluoksnių galvosenos ir veiksmų pakitimų. Maksas Reimanas nurodė, kad apie šiuos pakitimus liudija Dortmundunde ir Gisenė vykstanti kova prieš raketines bazes, bendri Vokietijos susitikimai, profsąjungų narių, darbininkų, inteligentijos delegacijų kelionės į Vokietijos Demokratinę Respubliką, visos Vokietijos darbininkų kova prieš krizės reiškinį keliamus sunkumus, o taip pat socialdemokratų siekimas vykdyti savarankišką vokiečių politiką.

Jie vis kalba apie masinį naikinimą

Washingtonas. — H. W. Baldwin, "N. Y. Timeso" karinis apžvalgininkas rašo, kad Jungtinių Valstijų karijame centre (Pentagone) vis galvoja apie masinį Tarybų Sąjungos miestų sunaikinimą.

Jis rašo, kad tokio nusi-statymo yra gynybos sekretorius MacElroy ir orlaivyno sekretoriaus pagalbininkas MacIntyre. Pastarasis sako: "Jungtinės Valstijos turi pirmą sunaikinti prieš miestus ir industriją, kad jis negalėtų sunaikinti mus."

Tokio. — Amerikos Telephone & Telegraph Co. nutiesė iš Tokio iki Havajų salų po vandeniu 3,400 mylių laidus. Dabar tarpe JAV ir Japonijos jau bus galima masine telefonu pasikalbėti.

IVAIRUMAI

Gyvas šarvuotis

Vakarų Argentinoje, smėlingose ir akmeningose Mendeso provincijos vietovėse, veisiasi retas gyvūnas iš šarvuotųjų šeimos — pelinis šarvuotis. Jo ilgis 12-13 centimetrų.

Gyvūno nugarą dengia plačios raginės gelsvai pilkos plokštelės, iš po kurių kyšo tokios pat spalvos plaukai. Pilvelyje plaukas siek tiek šviesesnis. Akys mažos, blizgančios, kaip karoliukai.

Sis šarvuotis gyvena ilguose požeminiuose urvuose, kuriuos labai greit išrausia. Iš pradžių jis išpuvena dirvą priekinėmis letenomis, o paskui, remdamasis jomis ir uodega, kasa užpakalinėmis letenomis taip greitai, kad per keletą sekundžių pasislepia po žeme.

Retas radinys

Kinijos Liaudies Respublikoje, Chenanės provincijoje, Sinjanės apskrityje, surastas medinis sarkofagas su Cu kunigaikštystės valdovo palaikais. Jis žymėjimas pragulėjo daugiau kaip 2-300 metų, tačiau apie 800 esančių jam daiktų puikiausiai išsilaikė iki mūsų dienų, nes sarkofagas buvo labai sandariai uždarytas. Šiame sarkofage rastas labai tobulai pagamintas,

auksu ir sidabru inkrustuotas, lakuotas staliukas, beveik žmogaus ūgio „kapo sargo“ statula, bronzinė krosnelė, piuklas, 30 varpečių, kurie ir dabar dar neprarado savo skambesio, ir netgi daiktai, pagaminti iš bambuko bei šilko.

Sis nepaprastai vertingas materialinės kultūros paminklas labai reikšmingas tyrinėjant Kinijos tautų istoriją ir buitį.

17,000 metų amžiaus kalendorius

Neseniai iš Pietų Amerikos grįžęs Vienos universiteto profesorius Hansas Šindleris pranešė, kad, tirdamas senovės inkų liekanas, jis aptikęs ženklus, kurie reiškia ne ką kita, kaip metų žymėjimą.

Senasis kalendorius buvo rastas iškaltas akmenyse, maždaug apie 30 kilometrų nuo Titikako ežero esančioje Tiahuanako gyvenvietėje, kurioje, pasirodo, jau 17,000 metų prieš mūsų erą gyveno inkai. Atskirais simboliais parodomi atskiri metų laikai, Saulės padėties metų būvyje, jos užtėmimai, vykę per 12 saulės metų. Dar anksčiau šiose vietose buvo iškasta 8 metų aukščio statula, kurioje buvo rasti lygiai tokie patys kalendoriniai ženklai. Kaip mano prof. Šindleris,

ris bei kiti mokslininkai, senovės inkai jau pažinojo auksą, sidabrą, varį ir bronzą. Prof. Šindleris paršė iš Pietų Amerikos maža, iš vario nulietą Tiahuanake rastą dievo statulėlę.

Visa tai liudija, kad keiolika tūkstančių metų prieš mūsų erą Pietų Amerikoje gyvenusi, dabar išmirusi, inkų tauta buvo pasiekusi labai aukštą taisy laikais kultūrą. Reikia prisiminti, kad seniausiu Egipto piramidžių amžius tesiekia tik kelis tūkstančius metų. Dar ne taip seniai pradėti senovės inkų kultūros tyrimai duoda nepaprastai įdomių rezultatų žmonijos istorijai atskleisti.

Pastaraisiais metais rasta žmogaus palikų ženklių, kurių reikšmė dar neišaiškinta. 350 kilometrų į pietus nuo Peru sostinės Limos iš lektuvo buvo pastebėtas ir nufotografuotas 200 metrų ilgio driekio piešinys uoloje. Reikia tikėtis, kad senovės inkų kultūrinio palikimo tyrimai dar duos be galo įdomių ir reikšmingų rezultatų.

FRANCO JAU RUOŠIA ISPANIJAI KARALIŲ

Madridas. — Ispanijos fašistų diktatorius Franco suruošė militarus paradas. Madride, tarpe kitų, maršavo ir princas Juan Carlos, paskutinio Ispanijos karaliaus anūkas. Fašistai kėlė jam ovacijas. Mat, Franco jau yra 66 metų amžiaus ir jis savo vietos ruošia gražinti Ispanijai karalių.

Laivų susidūrimai

Apie 35,000 prekybos laivų skrodžia jūrą ir vandenynų bangas. Kasmet apie 7-8 tūkstančius laivų ištinka įvairios avarijos, kurių metu apie šimtas laivų paskęsta. Svarbi avarių priežastis yra susidūrimai.

1952 m. gruodžio mėnesį, šviesią dieną Temzėje susidūrė du anglų laivai. Priežastis... dūmai. Staiga tarp plaukiančių viens prieš kitą laivų atsirado nepermatomas dūmų debesys, atslinkęs iš fabriko kaminų. Laivų negalima buvo matyti.

Prieš karą Italijoje, Genujos uoste, laivas susidūrė su... garvežiu. Transatlantiniam laivui plaukiant krantine važiuo manevrinis garvežys. Išsikūgęs laivagalvis atsudūrė virš bėgių, mašinistas nesukubo sustabdyti garvežio ir garvežys nuslinko nuo bėgių, o laivagalvis buvo smarkiai sužalotas.

1957 m. pavasarį anglų tralerį „Kingstons“ staiga sukrėtė smarkus smūgis. Atrodė, kad laivas užplaukė ant rifo ar sekumos. Dideliam įgulos nustebei, laivo sraigtas sumazi- no apsisukimus nuo 128 iki 117 kartų per minutę. Netrukus laivagalvyje buvo pastebėtas didelis banginis. Pasirodo, kad laivas ne sustojo, o tik tai užplaukė ant miegančio banginio, sraigtas įsisuko į jo kūną, plėšdamas mėsos gabalus. Mėsos gabalai apvėle sraigtą ir sumaziino jo apsisukimus.

Svarbūs bandymai

JAV Medicinos mokslinio tyrimo instituto vyr. radiologas Elingeris atliko įdomius bandymus. Jūrų kiaulytes jis apšvitino 550-600 rentgenų doze. Vienai jūrų kiaulyčių grupei buvo įšvirškta blužnies ekstrakto, o kitoms tik fiziologinio skiedinio. Po dvidešimt dienų jūrų kiaulytes, kurioms buvo padaryta fiziologinio skiedinio injekcija, žuvo, o tos, kurioms buvo įšvirškta blužnies ekstrakto, liko gyvos.

Tolesniais tyrimais Elingeris nustatė, kad, norint sustabdyti jonizavimą ir spinduliavimo sukeltus spindulinės ligos vystymąsi, reikia įvesti į organizmą blužnies arba kaulų smegenų ekstrakto, kuriame nėra gyvų ląstelių bei jų fragmentų.

Dabar daromi tolesni bandymai. Siekiama nustatyti, kokios cheminės medžiagos išgelbsti nuo mirties spindulinės ligos atvejais.

NEZINOMAS SENOVĖS MIESTAS

Centrinėje Sicilijoje, netoli Sera Orlando, surastas nežinomas senovės graikų prekybinis miestas, klestėjęs III-II amžiuje prieš mūsų erą. Ant jo griuvėsių buvo pastatytas senovės romėnų miestas, kuris irgi buvo sugriautas apie 60 m. prieš mūsų erą. Dabar archeologai stengiasi surasti užrašus, kurie galėtų įnešti bent kiek aiškumą nustatant šių miestų praeitį.

Septyni pasaulio stebuklai

Jau daugiau kaip prieš du tūkstančius metų antikinėje literatūroje buvo pradėta rašyti apie „septynis pasaulio stebuklus.“ To meto rašytojai stebuklais pavadino žymiausias senovės pasaulio architektūros ir meno kūrinius. Iš septynių tikrai nuostabių, stebuklams prilygintų kultūros paminklų iki mūsų dienų išliko tik Egipto piramidės. Jų didingumas ir šiandien giliai žavi lankytojus.

Kitus „pasaulio stebuklus“ jau visiškai sunaikino karai ir stichinės nelaimės. Senieji rašytojai apie juos paliko mums tokias žinias.

Antruoju pasaulio stebuklu buvo Babilono miesto „kabantieji sodai.“ Juos įrengė Babilonijos karalius Nabuchodonosaras savo žmonai Amittisai, kad jei primintų jai gimtojo Midos krašto kalnus ir išblaškytų jos liūdesį. Tuo tikslu ant specialių skliautų buvo pastatytas milžiniškas amfiteatro formos pastatas, kurį sudarė palaipsniui aukštėjancios terasos, apšodintos medžiais. Pastatas priminė didžiulį, soduose paskendusį kalną.

Tretysis stebuklas — deivės Artemidės šventovė Efėze (graikų mieste Mažojoje Azijoje). Šventovė pradėta statyti VII amžiuje pr. m. erą, o buvo užbaigta tik po 120 metų. Vėliau ji buvo sudeginta, vėl atstatyta, apiplėšta romėnų Nerono laikais; 262 metais ją gotai galutinai sunaikino.

Ketvirtas nepaprastas kūriny — dievo Dzeuso statula. Ją sukūrė žymusis graikų skulptorius Fidijas prieš du su puse tūkstančio metų, puošdamas Dzeuso šventyklą Olimpijoje. Ši 70 pėdų aukščio statula buvo padengta auksu ir dramblio kaulu; ji vaizdavo Dzeusą, sėdintį savo soste. Statula sudegė V amžiuje drauge su šventykla.

Penktasis stebuklas — Karijos valdovo Mauzolo antkapis Mažojoje Azijoje. Jį pastatė po Mauzolo mirties 353 metais pr. m. erą jo žmona Artemizėja. Tai buvo 42 metrų aukščio gigantiškas pastatas iš brangaus marmuro. Antkapis išstovėjo pusantro tūkstantmečio, kol jį sugriovė žemės drebėjimas. (Nuo Mauzolo vardo yra kilęs dabar mūsų vartojamas žodis „mauzoliejus“).

Šeštasis žymiausias kultūros paminklas — „Rodoso kolosas“ — buvo bronzinė graikų saulės dievo Helijaus statula Rodoso saloje. Ji pradėta statyti 280 m. pr. m. erą; užbaigta po 12 metų. Statula turėjo 32 metrų aukščio. 224 metais ją sugriovė žemės drebėjimas, bet ir jos griuvėsiai dar ilgai stebino žmones. VII amžiuje vienas arabų karvedys pardavė statulos likučius, kurių išvežimui prireikė 900 kupranugarių.

Septintuoju stebuklu buvo laikomas aukščiausias pasaulyje bokštas — Aleksandrijos uosto švyturys, pastatytas III amžiaus pr. m. erą pabaigoje. Jis turėjo apie 180 metrų aukščio. Reikia pažymėti, kad ir antikinėje literatūroje vienas „pasaulio stebuklas“ kartais buvo pakeičiamas nyderlandų ir siaurina viešuosius darbus. 1949 m. buvo nutarta pastatyti 810,000 naujų gyvenimo namų, o dar nei pusės jų nepastatė.

keisti jas, pavyzdžiui, legenderiniu Nojaus laivu. Tačiau „pasaulio stebuklų“ visada būvę tik septyni, nes tas skaičius buvo laikomas magišku, stebuklingu.

Septynių pasaulio stebuklų sąvoka išliko iki dabar. Norint pabrėžti naujo kultūros ar mokslo laimėjimo reikšmę, dabar kartais sako, kad tai esąs „aštuntasis pasaulio stebuklas.“

R. Saloga

Jūrinų Vėžlių medžioklė

Daugelis Meksikos žvejų Ramiojo vandenyno pakrantėse medžioje didelius jūrinius vėžlius.

Medžiotojai vėžlius, žvejai valtimis ar burniniais barkasais kartais nutolsta nuo kranto dešimtis kilometrų.

Vienas žvejų guli valtys pakrastyje ir įdėmiai žiūri į vandenį.

Pastebėję vėžlį, žvejai neria į vandenį. Priplaukę prie gyvūno iš užpakalio, jie delnais suduoda į šarvą ir priverčia jį įtraukti galvą ir letenas. Paskui vėžlį vėžlys arba stipriai tinkle vėžlys įtraukiamas į valtį.

Medžiotojai turi būti labai atsargūs, jūrinio vėžlio įkandimas pavojingas. Jis gali ne tik giliai žaizdas padaryti, bet ir perkąsti ranką.

Jūrinis vėžlys didžiulis. Kai kurie egzemplioriai sveria 300-400 ir daugiau kilogramų (vienas kilogramas yra 2 svarai ir penktadalis).

Valtyje vėžlys apverčiamas ant nugaros ir užkraunamas akmenimis, kad negalėtų išlįsti. Jei vėžlys nukrinta į vandenį, jo jau nepagausi. Jis akimirksniu panryna labai giliai, kur gali išbūti keletą valandų.

Meksikos žvejai per visus metus gauda vėžlius. Už savo pavojingą darbą jie nedaug pinigų tegausa. Pardavimui daugiausia naudojamasi šarvas, iš kurio gaminama šukos, portisagarai ir kitokie smulkūs daiktai. Už grašius parduodami ir gyvi vėžliai (paprastai, ištaigingų viešbučių ir restoranų savininkams). Į didelius akvariumus patalpinti gyvūnai teikia pramogą turistams dykūnoms ir turistams. Nelaisvėje vėžliai neilgai tegyvena.

AR N. CHRUSČIOVAS ATVYKS Į AMERIKĄ?

Washingtonas. — Birželio 30 dieną Maskvoje atsidarys Jungtinių Valstijų parodos paviljonas. Jo atidarymui vyks į SRS viceprezidentas Nikonas. Tą pat dieną New Yorke atsidarys Tarybų Sąjungos parodos paviljonas. Dabar Washingtono plačiai kalbama ar nebūtų gerai pakviesti TSRS premjerą Chrusčiovą atidarymui tarybinio paviljono. Chrusčiovas ta pat proga galėtų pasitarti ir su JAV vadais.

New Yorkas. — Mirė M. C. Taylor, seniau buvęs Rooseveltto atstovas Vatikane, o dabar United States Steel Corp. prezidentas.

Detroitas. — Wayne pavieto vyriausybė nutarė išleisti \$7,100,000 naujos prieklauskos įrengimui.

JONAS KASKAITIS

Tai bent knyga — „Laikas ir rašytojai“

Apie šią knygą trumpai ir sklandžiai, prieš keletą savaičių, atsiliepė „Šviesoje“ A. Bimba. Pareiškė bendrą savo įspūdį, kiek ten didžiai vertingos literatūrinės medžiagos sukelta Venclovos — ir taip labai įdomiai, aistringai, šiltai ir humaniškai. Pabrėžė knygos autoriaus gyvą socialinį klasinį jausmą, jo plačią vyraujančią marksistinę-kenininę pasaulėžiūrą, traktuojant įvairių laikų rašytojų kūrinius. Kaip svarbu kiekvienam rašytojui jausti ir turėti nuolatinį glaudų ryšį su savo liaudimi, su jos tautosaka ir kultūra, — kaip būtina aktyviai dalyvauti ideologinėje kovoje, nuolat lavintis rašyt uždegančiai, vaizdingai, kad pajęgtum sudominti skaitytoją, įkvėpti jam žinių troškulį, prabūti jam vaizduotės horizontus...

Gyvai sudomino mane šilta, perjausta „Šviesos“ redaktoriaus apybraiža, — ir aš tik laukiau progos įnikti į tą didžiulę A. Venclovos knygą ir ją atidžiai skaityti, studijuoti. Lentynoje jau stirtelės sukraustytos knygos, taip gausiai siuntinėjamų mūsų mielojo kultūrinio ryšių architekto Povilo Rotomskio. Be to, man dar ir R. Mizaraims ir atsūjusių kokių ypač vertingų knygų, žurnalų, laikraščių! Tik spėk sveikais skaityti ir įsisavinti visą šią vešlį, žaižaruojančią dvasios ir proto kultūrą. Turėjau pirma užbaigti keletą ypačiai Mizaros įteiktų autografuotų literatūros teorijos vadovėlių, labai vertingų ir brandžių. Studijavau įsidėmėdamas.

Nagi pagaliau — A. Venclovos „Laikai ir rašytojai“! Pirma pavardė, pačiupi-

nečiau. Ir ko čia tik nėra! Kokia gausi įvairybė visokiais laikais sudėliotų etudų, apžvalgų, įspūdžių, memuarų, kritinės, mokslinės, publicistinės medžiagos! Perbėgau akim gale knygos pustrėčio puslapio turinį. Mirguliuoja užvardijimai — ir vis tokie patrauklūs! Taip tau ir siūlosi skaityti. Brūkšt ir pradėjau „Julianui Tuvimui atmintin.“ O šita gyvatė lenkų poeta šešetą septynetą metų skaitinėju pažangiųjų lenkų savaitrašty „Glos Ludowy.“ Gėrėjau jo egzotiška, kunkuliuojančią kalbą, nepaprastu jo eilėraščių skambumu ir naujumu.

Ir kaip simpatyngai, šiltai, humaniškai vaizduoja A. Venclova šitą talentingą lenkų poetą, didelį pažangos, taikos ir tautinio draugiškumo dainių, atkaklų kovotoją prieš bet kokią priespaudą ir prieš desperatišką imperialistų dūkėjimą! O Tuvimo dargi labai norėta išmokyti ir lietuviškai, išversti Donelaičio kūrinius į lenkų kalbą...

Pradėjau dabar susikaupti skaityti, studijuoti Venclovos sutalpintą literatūrinį lobyną. Varau nuo pat pradžių, su pieštuku pabraukiu ypač pasižymėtinas vietas. Plačios erudicijos, talentingo poeto ir rašytojo etudai, škiecrai straipsniai, įspūdžiai, atsiminimai — kūriniai, laisvai pabarstyti įvairiais laikais, bet visi nušviesti tokios skaisčios humanizmo saulės, persunkti tokio aukšto idėjiškumo ir šilto draugiškumo, meilės ir patoso rašytojams - kovotojams prieš juodąsias reakcijas grėš...

Susijaudinęs, apsalęs, giliai įsijautęs skaitau tą ar

kitą apybraižą — ir negaliu atsigėrėt ta būdinga, nuostabia autoriaus šiluma, ta akstinančia, žadinančia jėga, kuri garuote galuoja nuo jo rašinių.

Kokių žavesiu dvelkia „A. Puškinas ir Lietuva“! O Puškinas — mano numylėtas poetas nuo mažų dienų. Juo žavėjau, kai nuo daraktoriaus pramokau ir skaityti rusiškai iš Ušinskio elementoriaus „Rodnojo slovo.“ Taip kaip ir pats Venclova žavėjosi, „turėdamas gal šešerius metus, kai pirmą kartą teko išgirsti nemirtingas Aleksandro Puškino eilutes: — Zima... Krestijanim, toržestvuja...“

Tas nuostabus, dievinas genijus — Puškinas! Iki ašarų susižavėdavau, skaitydamas jo skambiusius posmus! O štai ir Venclova pataiko į tą patį tašką: „Literatūros istorikai nurodo, kad žinomas Puškino eilėraščių „Menu akimirka žavinga“ buvo parašytas po gan proziškos istorijos su Ana Kern. Visas Puškino kaip poeto genialumas kaip tik tuo ir pasireiškė, kad jis šį prozišką faktą mokėjo poezijoje su-taurinti, sudvasinti ir išreikšti taip, kad minėtas eilėraščių lieka ir visiems laikams liks vienu gražiausių pasaulinėje lyrikoje.“ — Ja pommni čudnoje mognovenje...

Pilnutinai sutinku su gerbiamauoju knygos autorium. Prieš 20 su viršum metų per mūsiskį kanadišką „Liaudies Balsą“ ėjo skambus, puikus A. Venclovos vertimas — Puškino „Eugenijus Onieginas.“ Taip giliai mane paveikė šita stebėtinai galinga poezija, taip stebėtinai galingai poeto Venclovos atgim-

dyta, atkurta lietuviškai, kad aš dėjuo paeiliui iškar-pas ir dažnai jas skaičiau, grožėjaus! Nusipirkau Niujorke „Bokniga“ krautvėje visus tris Puškino tomus! Lyginau Venclovos lietuvišką tekstą su originaliuoju rusišku tekstu! Reveliacija, ekstazė!

Tas iškarpas tebeturiu po šiai dienai. Tebeturiu ir mylimąjį idolą Puškiną. Džiaugiu, skaitydamas Venclovos meistriską studiją: „Kai kurie Puškino pozicijos vertimo klausimai.“ Kiek čia pateikta taurių pamokų! Suminėjau tik porą trejetą Venclovos apybraižų — ir tik iš lengvėlio pajudindamas. Laikraštis nėra vietos plačiai ir pilniau išsireikšti. O juk tokių apybraižų, tokių meniškų etudų pilnutėlė visa didžiulė 767 puslapių knyga!

Ir kiekvienas skicas, kiekvienas rašinys giliai tau įstringa širdin. Penkiasdešimt penki rašiniai — taip ir mirguliuoja paeiliui, tarytum gyvos supintos ir vainiką gėlės, vis skirtingos savo salva ir savo aromatu.

Gėrėjau Venclovos rašinius apie Donelaitį, apie Baranauską („poeto šlovė ir žlugimas“ — kokia tragedija po kunigo sutana!), apie mūsų mieląją Žemaitę, apie Leoną Skabeiką, Vytautą Montvilą, Salomėją Nėrį, Petrą Cvirką, Antaną Vienuolį... Visa jų plejada! Visos tokios blizgančios Sietyno žvaigždės! Ir kiekviena žvaigždė dar skaidriau man sužibėjo, kai perskaičiau, perstudijavau tuos brandžius, vaizdingus Venclovos rašinius, taip nuosirdžiai, meistriskai sukurtais.

Taip pat dar labiau pamilau ir dar geriau supratau brangųjį V. Mykolaitį-

Putiną, Teofilį Tilvytį, mekląjį Joną Šimkų, K. Korsaką, J. Marcinkevičių, mylimąjį E. Mieželaitį, V. Možiriūną, V. Reimerį, A. Baltakį, V. Rudoką, P. Širuntą, A. Jonyną, A. Churginą, V. Valsiūniene, J. Baltušį, A. Bieliauską, A. Gudaitį-Guzevičių, J. Avižių, M. Sluckį, H. Korsakienę, M. Tichonovą, I. Simonaitę, A. Baltrūną, J. Usavičių, Liudą Girą, K. Bernotą, S. Anglickį, J. Paukštaitį, J. Grušą, A. Griecių, V. Milūną, K. Kubiliauską, E. Matuzevičių, B. Mackevičių, V. Giedrą, A. Pabijūną, B. Srugą, V. Krėvę, S. Kymantaitę - Ciurlionienę, B. Pranskų, P. Vaičiūną, E. Tautkaitę, A. Matulį, V. Kubilių, mūsų paties R. Mizarą, A. Maldonį, A. Kazanavičienę, L. Didžiulienę...

Ir kiek dar daugiau tų brangių, mylimų vardu taip šiltai įvertino ir apibūdino gausi, geraširdiška įžvalaus erudito plunksna! Tai tikras literatūrinis vadovėlis, ne — vadovas! Bet kada su meile vėl ir vėl vartau jo puslapius, giliau įsidedu galvon pieštuku pažymėtas vietas. Ir giliai dėkingas juntų mylimajam autoriui Antanui Venclovai už šitą kapitalinį tomą!

ADLAI STEVENSONAS KRITIKAVO VALDŽIĄ

Newark, N. J. — Demokratų partijos vadas Adlai Stevensonas kalbėjo 500 biznierių bankete ir kritiškai kavo Eisenhowerio valdžią. Jis sakė, kad respublikonų valdžia neturi rimtos užsienio politikos ir nesirūpina vidaus reikalais. Jis sakė, kad Eisenhowerio vyriausybė neveda kovos prieš nyderlandų ir siaurina viešuosius darbus. 1949 m. buvo nutarta pastatyti 810,000 naujų gyvenimo namų, o dar nei pusės jų nepastatė.

KATALIKŲ RELIGINĖS ŠVENTĖS IR APEIGOS

(Taša)

Bažnyčia paskelbė šventuoju taip pat ir žiaurųjį baudžiauninkų engėją, liaudies neapkenčiamą ir vėliau nužudytą Polocko arkivyskupą Juozapatą Kuncevičių.

Bažnyčia, iš vienos pusės, kanonizavo (paskelbdavo šventaisiais), „sudiėvindavo“ darbo žmonių išnaudotojus ir budelius — bažnyčios šalininkus, iš antros pusės—prakeikdavo ir stengdavosi fiziškai sunaikinti tuos, kurie kovojo už mokslo pažangą, už baudžiavos panaikinimą, už geresnį darbo žmonių rytojų.

Zymi dalis krikščioniškųjų „šventųjų“ yra pramanyti ir žemėje niekada nėra gyvenę. Tokie „šventieji“ yra, pavyzdžiui, evangelistai, apaštalai, Marija, Juozapas, Ona, Jurgis, „nekaltieji bernėliai“ ir t. t. „Šventųjų gyvenimuose“, t. y. knygoje, kuriose aprašomos krikščioniškųjų „šventųjų“ biografijos, pilna visokių legendų ir prasimanymų net ir apie tuos „šventuosius“, kuriais bažnyčia yra pavertusi kadaise tikrai gyvenusius žmones. Visi jie vaizduojami kaip nepaprasti stebukladariai: jie ir gyvi būdami darydavę visokius stebuklus, ir mirę, esą, nesiliauja stebuklingai gydę ligonius arba ima kartais ir „apsireiskia“ kai kuriems ypatingai „dievobaimingiams“ žmonėms.

Siekdama labiau sudominti tikinčiuosius „šventaisiais“ ir padaryti jų kultą pelningesnį, bažnyčia yra paskyrusi tautų, valstybių, miestų „globėjus“, „gynėjus“ nuo įvairių skausmų ir ligų, nelaimių ir bėdų. Pavyzdžiui, šventąjį Jurgį ji yra paskyrusi Anglijos „globėju“, Antaną — Portugalijos „globėju“ (jis kurį laiką, be to, buvo paskirtas vieno Portugalijos kariuomenės pulko vadu, ir jo vardu vienuoliams buvo mokama alga), tas pats Antanas yra paskirtas ir „pamestų daiktų atradėju ir gražintoju“, Kazimieras — Lenkijos ir Lietuvos „globėju“, Aloyzas ir Juozapas yra „skaistybės globėjai ir saugotojai“, Agota — „gaisrų gesintoja“ ir t. t. Visoje šioje „globėjų“ ir „gynėjų“ sistemoje iš vienos pusės pasireiškia bažnyčios sąmoningai žmonėms skiepijama apgaulė, o iš antros — senovės „pagoniškųjų“ religijų politeizmo likučiai. Senovės religijose daugelis dievų taip pat „globodavo“ kai kuriuos miestus, profesijas, amatus ir pan.

ATLAIDAI

Viena iš daugelio katalikų bažnyčios naudojamų pasipelnymo priemonių yra atlidai. Seniau Romos popiežiai išduodavo tikintiesiems už pinigų atlidų raštus, vadinamąsias indulgencijas. Pagal tuos indulgencijų raštus jų savininkams būdavo atleidžiamos praeities ir net ateities nuodėmės.

Viduramžiais bažnyčia plačiai prekioavo atlidais. Popiežius Jonas XXII iš atlidų buvo susikrovęs apie 25 milijonų aukso guldenų kapitalą. Jis buvo nustatęs atlidų tarifą ir nurodęs, kad „šių malonių (t. y. nuodėmių atleidimo) neturtingieji negali gauti; jie neturi pinigų, todėl jiems reikia apsieiti be šios šventos paguodos.“

Atlidai buvo teikiami nuo visokių nuodėmių; už pinigų atleidžiama net žmogžudystės. Atlidai teikiami kryžiaus karų dalyviams už visokius žvėriškumus, jų įvykdytus „netikėlių“ šalyse (jų tarpe ir senovės Lietuvoje).

Atlidus popiežiai naudojo kaip priemonę maldininkams iš viso katalikiškojo pasaulio prisivilioti į Romą. Tuo tikslu „šventieji tėvai“ paskelbdavo, kad katalikai, aplankę tam tikras Romos bažnyčias ir paaukoję piniginę auką, gausią didelius atlidus. Tuo pačiu tikslu buvo įvesta ir „šventųjų metų“ praktika, žadant ypatingus atlidus visiems tais metais nurykusiems į Romą ir aplankiusiems nurodytas bažnyčias.

Šis šlykštus prekiavimas atlidais sukėlė liaudies pasipiktinimą. Reformacijos judėjimas Vokietijoje XVI amžiuje reikalavo uždrausti prekiavimą atlidais. Nuo to laiko popiežiai ėmė kiek kitiškai aiškinti atlidus: taj esąs ne nuodėmių, bet bausmės už nuodėmes atleidimas. Tokieis „pakeistais“ atlidais bažnyčia tebeprekiavo ir dabar: tikintiesiems turi būti sudedamos „aukos.“

Atlidus popiežius panaudoja ir kaip priemonę savo autoritui tikinčiųjų tarpe stiprinti. Atlaidai tikintiesiems teikiami paprastai su ta sąlyga, kad jie, tikintieji, pasimelstų „popiežiaus intencija.“ Tuo siekiama, kad katalikai popiežių pripažintų esant bažnyčios galva, kad sutiktų su jo valia, kad pritarų jo varomai politikai ir pan.

RELIGINIAI KONGRESAI

Pastaraisiais laikais buržuazinėse šalyse pradėta praktikuoti naują, „modernų“ liaudies religinio mulkinimo būdą — vadinamuosius religinius kongresus.

Pasauliniai ir atskirų šalių eucharistiniai kongresai, kurių oficialus, tikintiesiems skelbiamas tikslas esąs „šventčiausiojo sakramento“ garbinimas, iš tikrųjų yra bažnyčios priemonė stiprinti savo įtakai, kuri per pastaruosius dešimtmečius gerokai susilpnėjo.

Ruošiant ir pravedant eucharistinius kongresus, glaudžiai bendradarbiauja bažnyčia ir buržuazinių šalių vyriausybės. Šių kongresų dalyviams jos atpigina įvairių susisiekimo priemonių bilietus, parūpina jiems nakvyne, procesijų metu palaiko tvarką gatvėse ir pan. Buržuazinės valstybės iš tokių kongresų turi ir apčiuopiamos materialinės naudos; ypač pelningi yra šiuo atžvilgiu viso pasaulio tikinčiųjų eucharistiniai kongresai.

RELIGINĖS APEIGOS

Religinis kultas neatskiriamai susijęs su įvairiomis apeigomis—su tam tikrais veiksmais, kurie atliekami, garbinant pramanytasias atgamines būtybes, švenčiant religines šventes, priimant sakramentus ir pan. Religinės apeigos, atsiradusias per ilgą istorinį laikotarpį ir susijusias su įvairiais prietaisais, kunigai skelbia kaip privalomas visiems, norintiems įsigyti „dievo malonę“ ir patekti po mirties į dangų. Pažiūrėkime, iš kur atsirado įvairios religinės katalikų apeigos ir kokios yra tikroji jų paskirtis.

KRYŽIAUS GARBINIMAS

Bažnyčia skelbia, kad kryžius turįs ypatingą magiškąją galią — „krikščioniškosiose“ šalyse kryžiai statomi kapinėse, pakelėse, sodybose, laikomi namuose, nešiojami pasikabinus ant kaklo, kryžiaus ženklą tikintieji daro (žegnojasi) guldami ir keldamiesi, prieš valgydami ir pavalgę, prieš maldą ir po maldos, prieš svarbesnįjį darbą, kryžiaus ženklą žegnojama „šventinant“ įvairius daiktus ir t. t. ir pan.

Prietaringieji žmonės mano, kad kryžiaus ženklas nuvejąs nuo žmogaus „piktąsias dvasias“, apsaugas nuo nelaimių, nuo ligų, žodžiu—„nuo visa pikta.“

Prietaringasis tikėjimas stebuklingąja kryžiaus galia katalikų religijoje grindžiamas tuo, kad ant kryžiaus tariamai miręs, aukodamasis dėl žmonių išganymo, Jėzus Kristus.

Tai yra mitas. Kadangi Kristus niekada nėra pasaulyje gyvenęs, jis ir negalėjo mirti ant kryžiaus. Antra vertus, jei Kristus ir būtų, pasak bažnyčios, daugiau kaip prieš 19 šimtmečių gyvenęs Palestinoje, jei jis ir būtų buvęs nuėstas mirti ir nužudytas, tai vis tiek nebūtų buvęs prikaltas prie kryžiaus. Anais laikais Romos imperijoje (kuriai tada priklausė ir Palestina) tam tikriems nusikaltėliams mirties bausmė buvo vykdoma ne prikaland juos vinimis prie kryžiaus, bet pririšant prie tam tikrų „T“ raidės pavidalo kartuvių.

Šia proga reikia pastebėti, kad evangelijose pasakojama, jog kartu su Kristumi buvo nukryžiuoti dar du plėšikai. Bažnytiniam mene vaizduojama ir padavimuose pasakojama, kad tie plėšikai buvę pririšti prie „T“ raidės pavidalo kartuvių. Vadinasi, padavimuose apie tų plėšikų mirties bausmę teisingai atspindi anų laikų papročiai, o mite apie Kristaus mirtį kryžius buvo sugalvotas vėliau, siekiant šį ženklą įtraukti į naująją religiją. Pirmieji krikščionys kryžiaus, kaip savo tikėjimo simbolio, nežinojo; taj kuo ryškiausiai rodo tas faktas, kad nė viename iš tų laikų išlikusių paminklų arba dokumentų šio ženklo nėra. Kryžių krikščionys ėmė garbinti tik antrajame amžiuje. Kryžių, kaip ir daugybę kitų religi-

(6)

nių simbolių ir religinių prietaisų, Krikščionybė yra perėmusi iš kitų religijų. Dar daug laiko iki atsirandant krikščionybei, Egipte, Asirijoje, Babilonijoje, Persijoje, Graikijoje ir kitose šalyse kryžius buvo plačiai paplitęs kaip magiškąją galią turįs ženklas. Asirijoje ir Babilonijoje kryžiaus ženklu buvo papuošiami karalių ir dvasinųjų drabužiai, kryžius buvo nešiojamas ant kaklo. Mažonoje Azijoje derlingumo deivė Astarta buvo vaizduojama su kryžiumi virš galvos. Senovės Indijoje Budos statulos dažnai būdavo puošiamos kryžiais.

Tokia yra tikroji kryžiaus garbinimo kilmė.

Krikščionių religijoje kryžiaus kultas ypač plačiai paplitęs; čia jis paverstas kančios simboliu. Kai kunigas sako: „per kryžių atėjo žmonėms išganymas“, jis turi galvoje: „per kančią atėjo žmonėms išganymas.“ „Gyvenimo kryžiai“ kunigų kalba reiškia „gyvenimo kančios.“ Jei, pasak dvasininkų, Kristus kentėjęs už žmones, tai ir patys žmonės turį kentėti, kad pasiektų išganyimą—„amžinąją laimę“ danguje. Kuo daugiau ir kuo kančiau žmogus kenčias žemėje, tuo didesnę laimę jis pelnysiąs po mirties. Pagal šią krikščioniškąją „filosofiją“, vargšai, kuriuos turtuoliai išnaudoja ir niekina, esą, laimingiausi žmonės, nes jiems tenka daug kentėti, o per kančią esanti laimima „amžinoji laimė“ danguje. Tuo tarpu turtuoliai, darbo žmonių išnaudotojai esą nelaimingiausi, nes, jeigu jie iki mirties nepasitaisysią, po mirties pateksią į pragarą.

Išnaudotojams, žinoma, šitokia „kryžiaus filosofija“ nepaprastai naudinga. Ko jiems daugiau benorėti iš krikščioniškosios religijos, jei ji suteikia jiems pilnutinę laisvę „šiame gyvenime“ netrukdomai išnaudoti darbo žmones, o liaudies masėms įsakoma būti paklusnioms, ieškotis tik kančių, kaip kelio į išganyimą.

Biblijoje yra pasakyta: „Ką dievas myli, tą baudžia.“ Katalikų dvasininkai: iš šių žodžių yra padarę apčiuopiamesnę „principą“: „Ką dievas labiau myli, tam

sunkesnį kryžių siunčia.“ Šis pasakymas, apverstas atvirkščiai, reiškia: kieno gyvenimas yra sunkesnis, tą dievas labiau mylįs ir labiau juo rūpinąsis. Katalikų dvasininkai nesidrovai liaudžiai dėstyti išnaudotojiškąją santvarką ginantį „dorovės mokslą“, pagal kurį išeina, kad kuo daugiau išnaudotojas engiąs darbo žmogų, tuo daugiau padarąs jam gera.

(Bus daugiau)

Su pavasario daina

Pragiedrėjo jau padangė
Taip žydrutė mėlyna:
Zaliu rūbu ima puoštis
Klevas, liepa ir lanka.

Miškai puošiasi vainikais,
Rėdos šventei taip didžiai:
Pavasaris visur dvelkia,
Kur žvelgi tik, kur matai.

Stai žibutės jau atskleidę
Savo mėlynus žiedus—
Su pavasario jaunyste,
Taip ir sveikina jau mus.

O saulutė, išgainiojus
Žiemos darganas, rūkus,
Viską glosto, glamonėja—
Pievoj pina vainikus.

Taip pavasario jaunystė,
Rod's, stebuklų kupina:
Kelia ūpą, žadin' sielą
Su pavasario daina!

Ir upelis traukia dainą
Savo laisva krūtine,
Kad nespaudžia žiemos varžtai—
Džiaugias laisve jis sava.

Tik be darbo vargšas likęs
Nesidžiaugia, ne, ne, ne!..
Jo pavasario jaunystė
Nežavėja su daina...

I. Vienužis

4-22-1959

Philadelphia, Pa.

Balandžio 26 d. džiovininkų sanatorijoje mirė Julius Janauskas, 76 m. amžiaus, šioje šalyje išgyvenęs 58 metus. Buvo vienišas, nevedęs. Nors Julius retai kada dalyvavo pažangiųjų judėjime, tačiau jis per daugelį metų skaitė „Laisvę“ ir kitus pažangius laikraščius ir knygas. Jisai buvo laisvas nuo religinių prietarų, ir gegužės 2 dieną tapo laisvai palaidotas gražiose Oaklando kapinėse.

Velionis paliko liūdesy serįj Valeriją ir pusbroį Fortunatą Girijotą, kuris randasi senelių prieglaudoje.

Laidojo C. J. Romanas. Po laidotuvių visi palydovai tapo pakviesti į C. Ramanausko šermininės salę ir pavaisinti užkandžiais.

L. R.

Pittsburgh, Pa.

Gražūs filmai

Sekmadienį, gegužės 17 d., 2 val. po pietų, LDS 160 kp. svetainėje, 1024 Beaver Ave., bus rodomi gražūs filmai, „Katriutės gintarai“. Tai spalvingas filmas. Jį pagamino brooklynietis Jurgis Klimas.

Čia girdėsite gražias lietuvių dainas, matysite šokius. Visi ir visos ateikite, pamatykite, jausitės jauniesni ir sveikesni.

Rengėjai

Daugiau įvairių parengimų Laisvės naudai.

Brockton—Montello, Mass.

OPERETĖ 'ČIGONAI'

Parašytą Stasio Šimkaus

Su vaidins Worcesterio Aido Choras, Vad. Jono Dirvelio

SEKMADIENĮ, GEGUŽĖS 17-tą MAY

Worcesterio Aido Choras, vadovaujamas Jono Dirvelio

Worcesterio Aido Choras dainuos ir vaidins čigonų gyvenimą, meilę, romansus, nusivylimus, tragišką mirtį ir pagaliau išsikraustymą iš vietos, kuri darosi jiems pražutinga.

Lietuvių Tautiško Namo Didžiojoje Salėje, 668 Main St.

Rengia LLD 6-tos kp. Moterų Apšvietos Klubas. Kviečiame vietinius ir iš apylinkės atsilankyti ir pamatyti jaudinantį čigonų gyvenimą. Matysite, kaip grafas įsimylį į vieną gražią čigonaitę ir net šeimos susilaukia, bet vėliau grafo kūdikį pavagia ir prašalina jį patį.

Pradžia 2-rą val. popiet, — — Įėjimas—tik vienas doleris.

Philadelphia, Pa.

Boba sukėlė revoliuciją

Katryna Ranonis, 70 metų amžiaus, našlė, gyvenanti savam 3 aukštų name, 1120 Mt. Vernon St., per kurį laiką turėjusi nesuipratimų su kaimynu C. J. Romanu (Ramanausku), žinomam laidotuvių direktoriumi. Ranonienė kelis kartus protestavo, kad Ramanausko darbininkai sustatydavo automobilius prie jos namo fronto durų ir ją visaiپردازdavo, iš jos šaipydavosi. Tuomet senutė, netekusi kantrybės, pasiėmusi viedrą vandens, užpylė už kalnierių Ramanausko darbininkams. Tie, supykę, pasaukė policiją. Atvykę, du policistai norėjo areštuoti Ranonienę, bet jiniai kokiū tai būdu paspruko iš policiantų ir įbėgusi į savo namą užsirašino duris. Policistai, kumštėmis daužydami josios namo duris, vis prašė jos, kad jiniai pasiduotų gražiuoju, nes esanti po areštu. Ažuot pasidavusi policijai, Ranonienė, užlipusi ant trečių lubų ir pro langą iškišusi medžiojamąjį šautuvą, grasinanti pareiškė: kas tik išdrįs veržtis į josios namus, tai į tą jiniai šausiantai...

Siuo momentu prasidėjo revoliucija. Pasaukta į pagalbą daugelis policistų ir ugniagesių, užsikimšo pilna gatvė ir civiliniai žmonės. Policija ir gaisragesiai, negaudami rodos su sena "revoliucioniere", pasisaukė pagalbon Šv. Andriejaus parapijos kunigą D. Degutį, manydami, kad kunigas, turėdamas įtakos ir

lietuviškai kalbėdamas, per kalbės maištininkę. Bet kur tau! Kai tik kunigas Degutis, dvejeta policistų lydintis, užlipo laiptais prie antrojo aukšto, Ranonienė paleido vieną šūvį virš kunigo galvos. Kunigas, paustęs parako dūmų, persigandęs, nusiritė laiptais žemyn. Kiek vėliau tapo pasauktas iš Curtis knygų spaustuvių Ranonienės sūnus, kuris irgi negalėjo perkalbėti savo motinos, kad jiniai pasiduotų...

Policija, nesuradama priemonių suėmimui bobos taikiu būdu, pradėjo pro langus mesti asarines bombas į jos kambarį. Tačiau drasulė senutė staigiai pagrobė kiekvieną įmestą bombą ir išmesdavo pro langą gatvėn, kur jos sprogdavo ir užtersė visą apylinkę asarinėmis dujomis. Daugelis artimų šeimų išbėgiojo iš savo namų, o policistai ir gaisrininkai užsimovė priešdujines kaukes ant savo burnų, ir keletas dujomis pridususių policistų ir gaisrininkų tapo nuvežti į ligoninę.

Tik po trijų valandų įtemptos kovos du ugniagesiai, užlipo ant Ranonienės namo stogo, prakirto lubose skylę ir įmetė porą dujinių bombų, kurios senutę apsvaigino, ir tuomet ji tapo suimta ir nugabenta į ligoninę iširti jos protą. Tuo ir pasibaigė revoliucija 70 metų senutės su puše batalijono policijos ir gaisrininkų.

"Laisvės" reporteris

Brockton, Mass.

Mirė Anna Kelley

Balandžio 26 d. Robert Brigham ligoninėje, Bostone, mirė Anna Kelley (Kastantinavičiūtė) ir balandžio 29 d. jos palaikus palaidojo Melrose kapinėse.

Anna gimė ir augo Brocktone, čionai lankė mokyklą, jaunose dienose prigulėjo prie "Liuosybės" choro ir teatrolio ratelio. Ji ištekojo už Walterio Kelley 1922 metais. Išaugino sūnų ir dukrą.

Prieš 14 metų velionė pradėjo nesveikuoti nuo sąnarių ligos. Kol galėjo, tai lankydavo mūsų parengimus, prigulėjo prie Moterų Apšvietos Klubo. Bet per pastaruosius du mėnesius labai sirgo, buvo nuvežta į ligoninę. Jos sūnus yra Amerikos J. V. armijoje, tarnauja Vokietijoje. Saugate laiko prieš Annos mirtį jos sūnus Raudonajam Kryžiui pasidarbavus gavo leidimą savo motinai aplankyti ir parvykęs rado ją dar gyvą.

Velionė paliko giliame liūdesyje savo vyrą Walterį, dukrą Robertą Pearson, kuri gyvena Kalifornijoje, sūnų Norman, tris seseris ir brolių.

Išlydint iš graboriaus Marijona Gutauskienė pasakė atitinkamą atsisveikinimo kalbą ir eiles "Išlydint drauge." Ji palaidota laisvai. Skaitlingai draugės ir draugai palydėjo ją į kapus. Walteris visus pakvietė į Lietuvių Tautiško Namokambarius, kur atitinkamai buvo priimti. Reikiu jos vyrui, sūnui, dukrai, seserims, broliui ir kitoms giminėms užuojautą. Lai būna Anna lengva ilsėtis!

K. Čereškieinė

Carnegie, Pa.

Balandžio 29 d. mirė Jonas Arbašauskas, 83 metų amžiaus, LDS 143 kuopos narys. Paliko dukterį Amilą John Klimek, žentą ir vieną anūką. Duktė gyvena Conneaut Lake, Pa.

Gegužės 2 tapo palaidotas, laisvai, Chartiers kapinėse, šalia savo žmonos, kuri mirė prieš 15 metų. Buvo laisvų pažiūrų, skaitė "Laisvę" ir, pirmiau, priklausė prie ALDDL. Iš Lietuvos paėjo nuo Viškio Rūdos. JAV išgyveno 50 metų.

Sirgo metus ir 3 mėnesius. Pirmą širdies ataką įvyko 1958 vasario m. Pasikiau dar gavo dvi atakas (stroke) ir mirė. Pradžioje buvo namie ir pas dukterį. Bet pradėjęs sirgti rimtai, per 8 mėn. išsirgo Allegheny County-apskrities ligoninėje.

Katalikų kunigai

Kuomet duktė nuvežė į Curtis ligoninę, katalikų kunigai nedavė jam ramumo, norėjo jį padaryti religiniu, bet negalėjo. Tada protestantų kunigas bandė jį padaryti protestantu, bet niekas neišėjo, jų visos pastangos ruėjo veltui.

Velionis apie 50 metų neturėjo nieko bendro su jokia religija. Buvo apsišvietęs darbininkiškai ir moksliškai.

Lai būna jam atmintis, o jo dukrai Mrs. Klimek ir visai šeimai linkiu greito susiraminimo!

Draugas

New Yorkas. — Jungtinių Tautų sekretorius Hamarskjoldas pataria, kad Berlyno klausimą svarstyti Keturių didžiųjų viršūnių vadai.

Elizabeth, N. J.

MIRUS

Petrui Tarui (Taraškevičiui)

Balandžio 18 d., 1959 — Clearwater, Fla.

Reiškiame užuojautą jo žmonai Margaretai, žmonos dukrai Beatrice, žentui Danny Martin, anūkam Wayne ir Gregory ir kitiems giminėms.

D. ir M. Burkauskai
Helen Kudirkienė
George Kudirka
M. Kazlauskienė
J. ir A. Kirsliai
B. Makutėnienė
T. ir A. Makutėnai
M. ir W. Žukai

John ir L. Novak
P. Poškus
A. Skairius
O. ir L. Slančiauskai
Helen Sakolosi
A. Stripeika
P. Vaiciūnis

MIAMI, FLA.

ATJAUTA SENAM VINCUI — RASYTOJUI, POETUI

Veikiausia nėra Amerikoje tokio lietuviu, kuris nebūtų girdėjęs Seno Vincovardą. Tūkstančiai išeivijos lietuvių esame skaitę Seno Vincovardą, jo eilėraščius ir laikraščiuose įvairius straipsnius. Amerikos lietuvių liaudyje Vincas yra populiarus rašytojas, mėgiamai skaitomas.

Tuo pačiu Vinco gyvenimas jau gana ilgą ir sunkų kelią nuėjęs. Iš savo raštų Vincas neprašo. Galima sakyti, kad ne tik Senam Vincui, bet veik visiems lietuvių išeivijos rašytojams nepritinka posakis: "Kas skaito ir rašo, tas duonos neprašo". Pas mus taip nėra. Senas Vincas sau duonos turi "pasiprašyti" iš savo mažo sklypelio žemės.

O kada ateina nelaimingos ligos ar senatvė, tai darbo žmogaus padėtis palieka visai tragiška. Tai žino ir atjautia Miamės lietuvių. Kaip tik gauta žinia, kad rašytojo žmona sunkiai susirgo, kad Vinco sutauptas gydytojai, ligonitais jau išsėmė, tai Lietuvių Socialio Klubo veikėjai ir veikėjos subruzo darbuotis rašytojo paramai.

Pasėkas šio labdaringo darbo mes girdėjome Lietuvių Socialio Klubo susirinkime, gegužės 3 d. Už J. ir M. Kochių dovanas surinkta \$17.25. Iš pavienių asmenų, K. Tamošiūno pasidarbavimu, sekama surinkta: M. A. Valiulioniai \$10. S. M. Meisonai, G. H. Mikitai, U. N. Tamošiūnai — po \$5. B. E. Alexandrai, G. S. Danis, H. J. Zekonis, M. Zlatkus, J. A. Birštonai, J. M. Paukštaičiai, S. A. Kanapė, A. Metelionis, A. Paukštienė ir K. Beliauskas — po \$2. A. Bubelis, A. Fereikas, R. Chulada, E. Delinkevičienė, P. A. John, P. Skeberdis ir Olga Šimkus — po \$1.

Kai įvyko Lietuvių Socialio Klubo pereinatas (geg. 3 d.) susirinkimas, Seno Vincovardą draugė,

Elzbieta, jau buvo mirusi ir palaidota. Klubo nariai reikė savo užuojautą velionės vyrui ir šeimai. Keletas veikėjų pasakė kalbas įvertinimui rašytojo Seno Vincovardą ir apie laidotuves bendrai.

Lietuvių Socialis Klubas, kaip ir bendrai Miamės lietuvių kolonija, pamaži auga. Pereitą mėnesį čia atvyko broklyniečiai J. Balciūnai ir mano čia patoviai apsigyventi. Juozas jau įstojo į mūsų klubą.

Klubas auga nariais ir turtu. Jo parengimai gana dažnai įvyksta ir veik visi būna sekmingi. Ateinanti du parengimai bus pagerbimui Motinų ir Tėvų.

Reporteris.

New Haven, Conn.

Padėka

Širdingai dėkoju visiems draugams ir draugėms už suaugimą paminėjimo mano gimtadienio, gegužės 3 d. Dėku už simpatiją ir gražias dovanas! Niekad nepamiršiu jūsų nuosirdumo ir draugiškumo!

Margaret Valinčius

Iš laisvų redakcijai

Laisvei

Gerbiame: Čia įdedu iškarpa iš laikraščio "Times of India," kurią mums prisiuntė mūsų sūnus, kuris tebėra Indijoje. Mums buvo labai interesinga matyti, kad lietuvių taipgi gelbsti Indijai atsistoti ant kojų. Aš žinau, kad Sovietai neseniai Indijos Bhillal mieste pastatė modernią plieno fabriką.

Su pagarba,
J. Staneslow

Nuo Redakcijos: Labai ačiū už iškarpa. Joje parodomu du Vilniaus fabriko darbininkai. Jie stovi prie didžiulio aparato. Po nuotrauka parašas: "Lithuanian workers prepare paint sprayer for use at Bhillal." Tai reiškia, kad Lietuvos pramoniniai gaminiai jau pasiekia net Indiją!

MIRUS

ELZBIETA JAKŠTIENĖ

(GIBBSTOWN, N. J.)

Reiškiame gailestingą užuojautą liūdesio dienose jos gyvenimo draugui Vincui Jakščiui, jo šeimai ir visiems giminėms.

LLD 153 KUOPOS NARIAI
San Francisco, Calif.

Prancūzijos ekonomika krizės akivaizdoje

Prancūzų žurnalas "Cahiers du Communisme" išspausdino medžiagą, kurioje nagrinėjama dabartinė Prancūzijos ekonominė padėtis. Pastaruoju metu daugelyje imonių sparčiai auga nedarbas. Daugelyje pramonės šakų sumažinta gamyba. Ypač smarkiai sumažėjo platau vartojimo gaminių, visų pirma tekstilės pramonės produkcija. Kelyje į krizę atsidūrė ir sunkiosios industrijos šakos: aviacijos pramonė, laivų statyba ir kitos.

Gana sunkūs reikalai yra platau vartojimo gaminių pramonėje — odos imonėse, elektros aparatu, namų apyvokos daiktų, radijo ir televizijos reikmenų, dviračių bei motociklų gamylose, maisto pramonėje. Avalynės pramonėje darbo savaitės valandų skaičius daug kur yra mažesnis, negu 40 valandų. (Ir tai atsitiko žiemos pradžioje). Vien pastarosiomis savaitėmis iš avalynės pramonės atleista keli tūkstančiai darbininkų.

Žurnalas pateikia skaičius, rodančius, kaip sumažėjo pramonės produkcijos išleidimas bei pirkėjų paklausa. Praėjusių metų pirmajame pusmetyje motorinių buvo parduota tris kartus mažiau, negu per tą patį laiką 1957 metais. Sumažėjo produkcijos išleidimas Reno, Citrojen ir kitose automobilių gamylose. Sunkūs laikai prasideda žemės ūkio mašinų pramonėje.

Nežiūrint karo Alžyre tamsios perspektyvos ir aviacijos pramonėje. Čia irgi aiškiai pastebimi krizės reiškiniai. Maršalo planas jau anksčiau užsmaugė prancūzų civilinę aviaciją. Aviacijos reikalai blogėja ir pastaruoju metu. Neseniai atleista du tūkstančiai darbininkų, o trys tūkstančiai aukštai kvalifikuotų darbininkų, sumažėjus darbo užmokesčiui, buvo priversti mesti savo profesiją.

Labai panašu, pastebi žurnalas, jog mes einame į krizę, kuri yra rezultatas kapitalizmui būdingu prieštaravimu, rezultatas dabartinių Prancūzijos kapitalizmo prieštaravimų, kurių centre, be abejonės, yra karas Alžyre.

I TIBETO SOSTINĖ BŪS GELEŽINKELIS

Hong Kongas. — Kinijos vyriausybė paskelbė, kad ji dirba pravedimui geležinkelio į Lhasą, Tibeto sostinę. Iki dabar Tibete ne tik nebuvo geležinkelio, bet nei geležinių tiltų.

Indijos nacionalistams nepatinka šis Kinijos žygis, nes tas ne tik pakels Tibetą ekonominiai, bet sutvirtins ir strateginiai.

Lisabonos. — Vidaus ministras Schulzas pasakoja, būk kovo mėnesyje "komunistai planavo nuversti Portugalijoje diktatūrą". Jis sako, kad areštavo 31 žmogų ir taip fašistinį režimą išgelbėjo.

Maskva. — Chruščiovas važinėjo automobiliu be jokios apsaugos.

PRASOME KOLONIJŲ DEMESIO! Nesivėluokite su piktųjų rengimu savo organizacijų naudai, ir ką nors surengkite Laisvės naudai.

El Monte, California

Sigitas Jonas Stakonis

MIRĖ GEGUZĖS 8, 1958

Amžiaus buvo 41 metų. Mirė tragiškai auto nelaimėje. Jau vieneri metai kai liūdimė jo.

EVA, žmona
AMILIA, motina
VICTOR MILLER, patėvis
Fairfield, Conn.

Je ne aš, kitas būtų padaręs

Kai Antalieptės HES statyboje pasirodė jaunas, žvalus vaikinys jūrininko miline, į jį niekas neatkreipė didesnio dėmesio. Argi mažai žmonių ateina dirbti į statybą?

O naujokas netrukus jau darbavosi elektrosvirintojų tarpe. Elektrosvirintojai — žmonės smalsūs. Vieną kartą, pietų pertraukos metu, kažkuris draugų lyg tarp kitko paklausė naujoką:

—Girdėjau, tu "Sverdlovo" laivu plaukiojai?

Vaikinas linktelėjo galva. Tą dieną statybininkai ir išgirdo šykštą naujoko pasakojimą apie tarnybą laivyne, apie tarybinių laivų vizitą į Angliją, kur Antanas Jakavonis dalyvavo kartu su kitais tarybiniais jūreiviais.

...Vieną rytą aikštelę aplėkė žinia: laikinojoje HES, kuri aprūpina energija visus statybos barus bei mechanizmus, įvyko nelaimė: vanduo išmušė guminių turbinas intarpą; vanduo veržiasi lauk.

Statybos viršininko L. Kazalupskio kabinete įvyko trumpas pasitarimas.

—Kitos išeities nėra, — susimąstęs pratarė statybos vyr. inžinierius. — Reikia visai dienai sustabdyti hidroagregatą.

Viršininko, mechanikų ir montuotojų veidai paniuro. Kiekvienam buvo aišku, ką reiškia visai dienai sustabdyti laikinąją HES. Vadinasi, ištisą dieną HES statyba negaus elektros energijos, visuose objektuose sustos darbas, nutils mechanizmai.

Vyr. inžinierius įsakė uždaryti užtvanką.

Išgirdęs apie nelaimę, Antanas Jakavonis tekinas atbėgo į laikinosios HES pastatą.

—Leiskite man pabandyti, — paprastai tarė jis. — Gal nereikės stabdyti elektrinės.

Visi nustebę sužiūro į jaunuolį. O jis jau nusimetė savo milinę, paėmė įrankius.

Nedidelis malonumas šalinėje.

Elizabeth, N. J.

Filmai iš Lietuvos

(JUDAMI PAVEIKSLAI)

"Žydėk, jaunyste," "Lietuvių meno dekada Maskvoje" ir "Urugvajaus Lietuvių Delegacija Lietuvoje"

Bus rodomi Sekmadienį

Šeštad., Gegužės 16 May

Rusų Salėje, 408 Court St.

Pradžia 8-tą valandą vakare

Sie filmai bus parodyti tik vieną kartą šioje apylinkėje. Jie įdomūs ir visiems patiks. Nepraileiskite nematę.

Kviečia RENGĖJAI

Indijos provincija, kur komunistai turi galią

Suėjo dveji metai, kai Keraloje, vienoje Indijos valstijoje, prie valdžios vairo stovė komunistai. Ta proga Vokietijos laikraštis "Neues Deutschland" išspausdino platų straipsnį apie Keralą.

Straipsnyje susumuojami rezultatai, kuriuos per dvejus metus pasiekė Keralos komunistinė vyriausybė. Laimėjimai gana gražūs. Visų pirma, išaugo komunistinės vyriausybės įtaka masėse. Nepasitvirtino tuo pačiu šmeižikiški reakcionierių teiginiai, kad komunistai "nusilauš sau dantis." Fašistų-klerekalų "žygis prieš Trivandrumą" — Keralos sostinę — gėdingai sužlugo.

Bet naujoji vyriausybė, rašo laikraštis, savo veikloje dar susiduria su daugybe sunkumų. Vienas didžiausių sunkumų yra tai, kad centrinė Indijos vyriausybė savo rankose laiko valstybinį aparatą. Keralos vyriausybė čia susiduria su kliūtimis, įgyvendinti am savo priemonės. Todėl dabar ji numato reorganizuoti valdymą. Ruošiamas įstatymas valdymą decentralizuoti bei sudemokratininti ir tuo būdu apriboti biurokratinio valdymo aparato veikimo sferą. Vietinės organizacijos įgaus teises spręsti klausimus, kuriuos ligi šiol dar sprendžia valstijos valdininkai. Tai ypač liečia kaimo tarybas. Šis įstatymas, kaip pabrėžia laikraštis, Keraloje laikomas vienu iš svarbiausių.

Sunkumų sudaro ir tai, kad pažangios priemonės yra palydimos antikoinunistinėmis nuotakomis. Bet vyriausybė, vykdydama savo agitaciją, rodo didelį sumanumą. Štai kad ir toks faktas, kurį pateikia "Neues Deutschland." Buvo padidintas mažai apmokamų tarnautojų darbo užmokestis, o tuo tarpu komunistinės vyriausybės ministras atsiskleidė pusės savo atlyginimo. Tai padarė didelį įspūdį paprastiesiems žmonėms, matantiems didelių valdininkų tarpe tarpstantį kyšininkavimą. Netgi kongreso partija buvo priversta Keralos pavyzdžiu reikalauti, kad Indijos deputatai ir valdininkai atsiskaitytų pusės užmokesčio.

Centrinės Indijos vyriausybės vadovai priversti pripažinti, kad "Keralos eksperimentas" daro įtaką visos šalies gyvenime. Ir tai suprantama. Laikraštis nurodo, jog vien per pirmuosius šešerius savo gyvavimo mėnesius Keralos vyriausybė įgyvendino rimtas priemones. Pavyzdžiui, žemvaldžiai dabar nebegali išvairuoti savo nuomininkų, sudaryta nauja darbo konfliktų sureguliuojimo sistema, nustatytas atlyginimo minimumas, įvestas privalomas mokslas mokyklose. Auklėjimui dabar skiriamas trečdalis biudžeto.

Svarbiausios ūkinės ir socialinės problemos Keraloje, kaip pažymi laikraštis, yra nedarbas ir tai, jog ūkis gamina mažą produkciją. Dabar vyriausybė pradėjo skirti aštuonis biudžeto procentus indistrijiams reikalams, emėsi priemonių pagerinti žemės drėkinimui; kovodama prieš spekuliantų išpuolia-

mas kainas, įrengė daug pigių maisto parduotuvių.

Naujausia priemonė, kurios emėsi Keralos komunistinė vyriausybė, — tai agrarinio įstatymo paruošimas. Juo numatoma panaikinti stambiają žemvaldą valstijoje, atsižvelgti į javarius kaimo gyventojų interesus. Šis įstatymas padarė poveikį ir Indijos kongreso partijos politikoje. Be Keralos agrarinio įstatymo, kaip pabrėžia laikraštis, būtų neįmanomas buvęs kongreso partijos nutari-

Senasis Lietuvos popierius

Popierių gaminančias dirbtuves seniau vadino popieriaus malūnais, kadangi savo struktūra jos buvo panašios į paprastus grūdų malūnus. Jos buvo statomos prie upių, nes vandens jėga varydavo skudurus grūdancius įtaisus. Išdirbtoji masė buvo semama į tam tikras formas, kurių dugne buvo vielinis sietelis su išpintu dirbtuvės ženklui. Žiūrint į popieriaus lapą prieš šviesą, jame matomas ženklas, atsiradęs paplonėjus lapui tose vietose, kurios lietė išpynima. Tai vandens ženklas — filigranas. Dažnai jis yra vienintelis dokumentas, liudijantis senųjų popieriaus dirbtuvių egzistavimą.

XV a. ir XVI m. pradžioje buvo vartojamas iš užsienio importuotas popierius. Jo sunaudojama daug ir jis brangus. Išliko reikalas gaminti popierių vietoje.

1524 m. iš Kiustnahto prie Ciuricho ežero Šveicarijoje atvyko popieriaus meistras San Vernartas, kurį emėsi globoti pats didysis Lietuvos kunigaikštis Zygmantas Senasis. Jis įsakė Vilniaus pilies prievaizdai Ulrikui Hozui įrengti pilies rajone popieriaus dirbtuvę, o vaivada Goštautas gavo įsakymą telkti San Vernartui visokeriopą pagalbą. Įsteigtoji dirbtuvė veikė kaip pusiauvalstybinė. 1524 metais tūlas Karulus Vernartas, greičiausiai San Vernarto brolis, gavo leidimą pirkti sklypą ir pastatyti popieriaus dirbtuvę Užupyje, tarp Belmonto ir Bernardinų kapinių, vietovėje, tuomet vadintoje Pavilnia. Anais laikais Vilnelė buvo daug vandeningesnė, perkirsta kelių užtvankų. Jos pakrantėse telkėsi Vilniaus pramonės įmonės. 1585 m. abi minėtos dirbtuvės priklausė L. Mamoničiui, kuris gaminamajame popieriuje dėjo Leono Sapiehos herbą ir inicialus. Apie tą laiką L. Mamoničius pastatė dar vieną mūrinę popieriaus (kartu ir parako) dirbtuvę prie kanalo dabartinių Zarasų ir Aukštaičių gatvių sankryžoje.

Apie 1630 m. Balceris Reinartas, Kauno dirbtuvės steigėjas sūnus, Rakantiškėse (N. Vilnia) pastatė popieriaus dirbtuvę, kurią atidavė kraičio savo dukteriai Daratai, ištekejusiai už Jono Tochtermano. Popierius buvo gaminamas visame krašte, 1649 m. M. S. Pacas perleido Vilniaus vaivada K. Katkevičiui, be kitų žemių, ir Lavariskiūsu su veikiančia popieriaus dirbtuve. Sapiehos, Kairėnų savi-

mas, kuris, nors ir kukliai, bet vis tik tam tikru mastu numato pagerinti valstiečių padėtį.

Dveji metai, rašo Neues Deutschland, — trumpos laikas. Bet Keralos vyriausybės autoritetas nerinėjimais išaugo visoje Indijoje. Pasak Neru, Keralos ministras pirmininkas Nambodiripadas dabar populiariausias žmogus Indijoje. Ir tai suprantama. Juk naujoji komunistinė Keralos vyriausybė, apie save telkdama ir organizuodama mases, suranda vis naujus keliu išsivaduoti iš užsienio kapitalo įtakos, mažinti skurdą ir gerinti gyventojų padėtį.

ninkai, laikė popieriaus dirbtuvę netoli Vilniaus, prie Versupio. Išliko žinių apie Sapiehų popieriaus dirbtuvę Galisioje ir Rožanoje.

Kristupas Zaviša gamino popierių savo dvare Bokštuoše. 1673 metais dar veikė Kostroviečių dirbtuvė. Vavžekiai gamino popierių Vydžiuose.

Poiperiaus dirbtuvių buvo ir Zemaitijoje. Švėkšnos tėvūnias Krispinas Kiršensteinas turėjo Pajūrės valsčiuje popieriaus ir stiklo dirbtuvę.

Kaune pirmoji popieriaus dirbtuvė buvo įsteigta 1577 m. Jurgio Reinerto, kurį globojo Kauno seniūnai. Dirbtuvė buvo ateista nuo duoklių ir mokesčių 10 metų. Vėliau J. Reinartas turėjo kasmet pristatyti karaliaus kanceliarijai po 100 rėžų popieriaus, o didžiojo kunigaikščio kanceliarijai — po 5 rėzas.

Pirmasis popierius, skirtas valdovo kanceliarijai, turėjo būti geros rūšies. Žmonės priprato prie jo ir pradėjo visur reikalauti popieriaus su vandens ženklu — raitininku arba aru. Tuo galima paaiškinti masinę to popieriaus gamybą. Nuo 1589 metų Kauno popieriaus dirbtuvė tiekė popierių Varšuvai. Popierius, kaip matyti iš užsilikusių sąskaitų, savo kokybe prilygo aukštos kokybės užsienio popieriui.

XVI ir XVII amžiuose Vilniaus ir kitų Lietuvos dirbtuvių popierių naudojo Maskvos didžiojo kunigaikščio kanceliarija. A. Smieliausio popieriaus dirbtuvė Vilniuje eksportavo popierių į Rytprūsius.

To meto Lietuvos popieriaus pramonėje daugiausia naudotasi laisvų amatininkų darbu. Jos produkcija buvo vienas iš feodalų pasipelnymo šaltinių. Po-

DIDYSIS NEW YORKAS

Elena Brazauskienė

Brooklyno operetinės kaskaido Choras, diriguojamas gabiosios ir energingosios Mildredos Januonytės, auga menine jėga netik pats visas, ale ir tūli jo nariai vystosi ir šlifuoja į švieses ir didesnes lietuvių dainininkų scenos žvaigždes Amerikoje. Gegužės trečią brooklyniečiai ir apylinkės svečiai turėjo progą žavėtis Aido Choro dai-

Elena Brazauskienė sopranas-solistė

ny, lošio, muzikos, ir deklamacijos programa koncerte. Kiekvienas choristas buvo išsilavinęs ir išmokęs savo rolę iki aukštumos. Nieko pas juos nebuvo amatoriško, bet — stačiai profesionališka nuo pat pradžių iki pabaigos. O tūli choristai, kaip Elenukė Brazauskienė, stačiai nustebino visus savo progresu per taip trumpą laiką solo dainavime.

Brooklyniečiai girdėjome Elenukę bandant dainuoti solo apie pusmetis laiko atgal. Tada ji pasėkmingai sudainavo porą dainelių. Tačiau rodėsi kiek ir pradiškumo. Bet ši syki — oh ho — jau tikrai siekiasi profesionalus. Jos švelnūs ir žavėjartūs soprano balselis jau dar švelniai jungiasi nuo tono iki tono, pakeliant ir nuleidžiant balsą. Žymėtinai jos balsas sumuzikalėjo, malonumo, švelnumo daugiau įgavęs.

Nesocialistinėse šalyse, kur pati šalis menū nesirūpina, paliekant ji pavieniam, darbo žmogui, kaip Elenukėi Brazauskienėi, yra begalo sunku dailės lavintis, kada turi tik nuo darbo likusį liuosą laiką dėl lavinimosi. Kada esi išvargęs, atbukintais jausmais darbe, tada dailės mokslas, ypatingai dainavimas, kur reikia ir fizinės energijos, negali gerai sektis, išsi-

perius, kaip ir pati raštija, buvo prieinamas tik pasitvirtintiems. Jį dažniausiai pardavinėdavo vaistinėse. E. Laucevičius

riant, jeigu turi daugiau negu vidutinį talentą ir virš vidutinės energijos, pasiryžimo atsiekti užsibrėžtą tikslą. Viską tą, matyti, Elenukė turi.

Yra sakoma, kad dailininkai artistai gimsta, o ne padaromi. Apie tai gal čia neargumentuosime. Bet kad Elenukė gali būti gimusi su dailininkės jausmais ir gabumais, tai tas gali ir būti. Mat, jos jauniausia sesutė yra profesionalė scenos artistė Lenkijoje. Jos sesutė, rodosi, gastroliuoja ir užsieny. Bet dar daugiau, man pasakoję, kad jos motina labai mėgdavo dainuoti, turėjusi gan gražų balsą. Čia tai jau gar ir Elenukės gabumų priežastis iš prigimties scenos dailėje. Nesigalės nei vieni, kurie pakvies Elenukę dainuoti ir toliau kur iš Brooklyno.

A. Gilman

V. Tauras po operacijos

Greenpoint ligoninėje gegužės 28 d. buvo padaryta V. Taurui operacija pilvaplėvei sutaisyti. Po 8 dienų jis buvo pasiūstas namo kaip sėkmingai sveikstantis. Rep.

Sugriuvo fabrikas ir užmušė žmogų

Nepertoli nuo New Yorko, Westbury miestyje buvo baigiamas statyti vieno aukšto fabrikas. Jį statė Jamco Co. Ir štai kada fabrikas buvo arti pabaigos, tai jis sugriuvo. Tuo laiku jame dirbo 14 darbininkų. Nelaimėje žuvo John Lake, 45 metų amžiaus, New Yorko gyventojas. Kiti keturi sužeisti ir paimti į ligoninę.

GRAŽUS LAIVAS

I New Yorko priplaukė pirmu kartu atplaukę naujas olandų laivas "Rotterdam". Jis yra 38,000 tonų italpos, gražus ir greitas. Vienu kartu gali vežti 1,400 keliauninkų, jų tarpe 550 pirmoje klasėje.

Bošota. — Mirė kardinalas Luqa, sulaukęs 70 metų amžiaus.

LLD 185 kp. nariams

Mūsų kuopos susirinkimas įvyks trečiadienį, gegužės 13 d., 7:30 v. vakare, Laisvės įstaigoje. Visi nariai kviečiami dalyvauti. Būkite laiku.

Komitetas

Sugrįžo iš Floridos

Prieš savaitę laiko po trijų mėnesių viešėjimo pas motiną ir brolių Miamėje, sugrįžo namo, Mass-pethan, draugė Šmagorienė. Linksma, pilna išpučių, kalbi. Tik klausykis! Bet neatrodo panašiai į semiorę, — sakosi ji saule naudojosi su saiku. V.

P. Kapickas ligoninėje

Jau virš metai laiko kai Petras Kapickas prastai jaučiasi. Dabar jis išvyko į veterano ligoninę tyrimui ligos ir poilsui. Jis ten bus trejetą ar ketvertą savaitę.

Apie jo padėtį galima sužinoti per jo biznio įstai-gą: 32 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.

BROOKLYN, N. Y.

LLD 1 kuopos susirinkimas įvyks gegužės 14-tą, 7 val., Laisvės patalpoje. Lauksime visų. Valdyba

KRISLAI

(Tasa iš dromo pasi.) mirusių laisviečių draugų už-eisi prie kiekvienos lietuviškos kolonijos. Ir metams ritantis ir praėjį šitie kaimeliai tankės ir didės. Su ta žauria gamtine tiesa tenka mums visiems skaitytis.

Tačiau baisia klaidą daro tie draugai, kurie tokiose mintyse paskęsta ir pamiršta viską, ant visko ranka numoja. Ot, girdi, nebeapsimoka! Nebematysi jų nei susirinkime, nei parengime. Tik su baime laukia tos dienos, kada ir jis atsidurs šalia anų mirusiųjų draugų.

Labai gal keista, bet tai yra švenčiausia tiesa, jog tas laukimas, tas patapimas gyvu laivonu kaip tikslai ir paskubina kelionę į minėtus mirusiųjų kaimelius. Tai pasakys jums kiekvienas sveikatos žinovas. Veikla, judėjimas, rūpinimasis mūsų darbininkiško judėjimo ir viso pasaulio reikalais padeda kiekvienam atitolinti tai, kas kiekvienam iš mūsų turės ateiti. Todėl, brolai, nekask sau duobės pirma laiko.

Bet randasi, pastebėjau, ir kita rūšis mūsų draugų. Jie susilę savo gyvenimo žvakę degina iš abiejų galų. Žinau, pažįstu daug, daug tokių. Jie ir geria ir rūko be jokio saiko, be jokios tvarkos. Lūdna į juos žiūrėti, — gal net liūdnu, negu į tuos, kurie jau yra baigę savo kelionę, išsibraukę iš gyvųjų tarpo.

Brockton, Mass.

Pirmiau negu prasidės piknikų sezonas, turėsime dar vieną parengimą Lietuviu Tautiško Namu salėje. 668 No. Main St., Montello. Tai bus gegužės (May) 17 d., 2 val. popiet. Worcesterio Aido Choras, vadovaujė Jono Dirvelio, suvaiddins operetę "Cigonai." Operetė yra pagerinta su gražiomis dainomis.

Prašome visus meno mylėtojus dalyvauti.

Geo. Shimaitis

SENATVĖS PENSIJA IR ZENATVĖS REIKALAS

Londonas. — Anglijoje yra įnešta parlamente rezoliucija, siūlanti pakelti senatvės pensiją pavieniems nuo \$7 iki \$11.20, vedusiems nuo \$11.20 iki \$22.40. Šiomis dienomis James Sutcliffe, 81 metų pavienys, atėjęs pensijos, sakė: "Jeigu jūs nepakelsite pensijos, tai aš nežinau, kaip galėsiu arpsivesti". Sakoma, kad jis turis jau ir "jaunaję", 71 metų amž.

SAULĖ VIS DAROSI SKAISTESNĖ

Washingtonas. — Astro-nomai iš Lowell ir Flagstaff observatorijų sako, jog saulės skaistumas nuo 1953 metų padidėjo dvimiu nuosimčiais. Jie tvirtina, kad tas patirta ne vien dienos laiku, bet ir nakties, kada saulės šviesa krinta ant kitų planetų.

Kairas. — Nilo upėje nuskeno garlaisvis ir žuvo apie 200 žmonių.

Paieškojimai

Ieškau draugo ir gėspadoriaus, kuris galėtų ir mylėtį prižiūrėti namą. Aš esu našlė ir turiu namą, man sunku jį prižiūrėti. Pėkalinga turėti karą, nes pas mus be karo negali gyventi. Prašau gėkilingai nerasinėti. H. Arman, 304 West Post Rd., White Plains, N. Y. (34-39)

Ieškau sesers Leonoros Zemeckienės-Kablytės, kilusios iš Seduvos miest. Panevėžio apskr., amžiaus apie 69 m. Išvažiavus į Ameriką 1911-12 m., gyveno Elizabeth mieste. Prašau atsišaukti, arba kas žino pranešti jos adresą. Panevėžys Margijų g. nr. 20 Anelija Gurbienė-Kablytė Lithuania, USSR

PRANEŠIMAI

CLEVELAND, OHIO Koncertas, Pietūs ir Sokiai. Rengia Liet. Meno Sąjunga, gegužės 17 d., White Eagle Hall, 8315 Kosciusko Ave., pradžia 2 val. diena. Kvietame visus dalyvauti. Rengimo Komisija. (38-39)

BROCKTON, MASS. Pamatykite operetę "Cigonai," kurią suvaiddins Worcesterio Aido Choras, vadovaujė Jono Dirvelio. Rengia LLD Moterų Apšvietos Klubas, įvyks sekmadienį, gegužės (May) 27 d., 2-ą valandą popiet. Liet. Taut. Namu didžiojoje salėje, 668 Main St. Įėjimas tik \$1.00. Kvietame vietinius ir iš apylinkės atsilankyti, nes tai bus paskutinis parengimas salėje, jau prasidės piknikai. George Shimaitis (37-38)

BROOKLYN, N. Y. LLD 46 kp. mitingas įvyks trečiadienį, gegužės 13 d., 8 val. vak., 110-06 Atlantic Ave., Richmond Hill. Visi kuopos nariai prašomi dalyvauti, nes reikės pasitarti apie vasarinio sezono veiklą ir kitus kuopos reikalus. Komitetas (37-38)

MATTHEW A.

BUYUS (BUYAUSKAS) LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Newark 5, N. J. Market 2-5172

426 Lafayette St.

JAU LAIKAS ŽINOTI

SIOS VASAROS DIDIEJI PIKNIKAI

Laisvės paramai piknikas Montello, Mass., bus birželio-June 4 d., Lietuvių Tautiško Namu Parke, Winter St. ir Keswick Rd.

Nanjosios Anglijos lietuvių organizacijų piknikas bus birželio-June 14 d., Maple Parke, Lawrence-Methuen, Mass.

Laisvės paramai piknikas Baltimore, Md. Rengia ALLDD 25 kuopa, birželio-June 14 d., Slovak National Home Park, 6526 Holabird Ave.

Iš anksto prisirenskime dalyvauti šiuiše piknikuose. Rūpinkimės, kad jie pavyktų.